

INFORMES DELS GRUPS DE TREBALL

PROJECTE EDUCATIU DE CIUTAT

DE TARRAGONA

Ajuntament de
TARRAGONA

ÍNDIX

SALUTACIÓ	5
PRESENTACIÓ	7
PRÒLEG	9
GRUP DE TREBALL 1: Valors, participació i civisme	11
GRUP DE TREBALL 2: Educació, cultura, oci i esports	19
GRUP DE TREBALL 3: Salut, medi ambient i consum	43
GRUP DE TREBALL 4: Patrimoni i urbanisme	55
GRUP DE TREBALL 5: Convivència i diversitat	71
GRUP DE TREBALL 6: Món laboral, ocupacional i formació permanent	87
GRUP DE TREBALL 7: Comunicació, informació i noves tecnologies	97
PARTICIPANTS	107

Sense treva ni pausa, seguim treballant

Fa un any que presentàvem, amb sana satisfacció personal i de tot l'Ajuntament, les Ponències Marc del Projecte Educatiu de Ciutat (PEC), l'embrió del qual va començar a créixer a partir de l'any 2001. El darrer any s'ha dut a terme un treball silenciós, sense estridències, però realment eficaç i constructiu per al conjunt dels tarragonins. I no només perquè ells són els destinataris últims d'aquest extens projecte, sinó també perquè s'elabora amb una gran participació ciutadana.

L'any passat vam presentar les Ponències Marc i enguany ja disposem d'un acurat estudi de necessitats i prioritats per començar a posar en marxa la maquinària humana de nombrosos equips i col·lectius socials, culturals, educatius i universitaris de Tarragona, a partir, precisament, dels informes sorgits de la intensa tasca dels diferents grups implicats en el PEC.

Hi hem estat treballant sense pausa, sense treva i calladament, perquè no es tractava, ni abans ni ara, d'esbombar el projecte abans que estigués consolidat amb el suport de gran part dels ciutadans.

Potser no és una bona comparació, però, aprofitant la coincidència de dates, jo diria que tots els implicats en l'elaboració del PEC treballen com els arqueòlegs de la nostra ciutat que, silenciosament i treballant a poc a poc, però també sense treva, ens acaben de descobrir nous i importantíssims aspectes de l'antiga Tàrraco a partir de les excavacions del Fòrum de la Colònia.

M'atreviria a dir que aquesta és una forma de treballar que resulta molt eficaç i, alhora, edificant.

Només em resta dir-vos que no defalliu, perquè Tarragona no es mereix menys.

Joan Miquel Nadal i Malé
Alcalde de Tarragona

Presentació

La diversitat d'associacions i entitats ciutadanes de Tarragona i l'evident dinamisme d'aquestes en els seus àmbits, fan de Tarragona una ciutat complexa però molt activa i plena de vida social i associativa. La ciutat té un pols propi, gairebé la podríem qualificar d'ésser viu.

En aquest entramat social i humà es fa també complex copsar les idees i preocupacions dels ciutadans, sobretot pel que fa al concepte global d'educació que defensa el PEC, que entén tota la ciutat com un fet educador i qualsevol actuació que s'hi faci com un fet educatiu.

Tant els actors (els ciutadans, ja sigui individualment o en associació), com l'espai i, per tant, l'organització i incidència que aquells exerceixin sobre aquest, són creadors de ciutat i la forneixen de la vida que li és pròpia.

Des de la seva constitució, els grups de treball del PEC han intentat copsar aquesta complexa realitat ciutadana. Per tal d'assolir aquest objectiu han comptat amb diverses fonts:

- Els materials de reflexió que han suposat les Ponències Marc, ja publicades anteriorment.
- La col·laboració de les entitats i associacions ciutadanes.
- I, especialment, la visió de la ciutat que cadascun dels seus membres ha aportat al grup, ciutadans que voluntàriament han apostat per Tarragona com a ciutat educadora, molts d'ells també en representació d'entitats, associacions i administracions.

És una tasca lenta i encara que la realitzada fins ara ha estat àrdua, suposa només un tast del que la ciutat és. Un punt d'inici al qual donar continuïtat, aprofitant les fortaleces i oportunitats i treballant per minorar les debilitats i amenaces que aquests informes han posat de manifest.

Espero que aquesta publicació contribueixi a difondre el mapa conceptual establert per tots els que fins ara han participat en el PEC, amb el compromís de continuar, des de la Conselleria d'Ensenyament, impulsant aquest Projecte, que volem que pertanyi a tota la ciutat.

Maria del Carme Duch Torrelles

Consellera delegada d'Ensenyament i Universitats

Pròleg

La present publicació és una síntesi de la tasca realitzada per tots els participants¹ que han col·laborat en el Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona (PEC).

El PEC de Tarragona neix amb la finalitat de convertir l'educació, en majúscules, en un dels elements estratègics del desenvolupament de la ciutat.

Els grups de treball van hissar les veles amb l'educació a proa, la cultura a popa, a babord la societat, a estribord els valors, i com a mar de fons la ciutat en el seu sentit més extens. Ells han estat els artífex del procés de reflexió-acció sobre la situació educativa del context local.

Tot partint de les Ponències Marc² (DD.AA., 2003), l'experiència d'altres ciutats educadores i la mateixa aportació dels participants, cada grup ha definit el significat d'esdevenir una ciutat educadora des de cadascun dels seus àmbits d'intervenció, a saber:

- Grup 1: Valors, participació i civisme
- Grup 2: Educació, cultura, oci i esports
- Grup 3: Salut, medi ambient i consum
- Grup 4: Patrimoni i urbanisme
- Grup 5: Convivència i diversitat
- Grup 6: Món laboral, ocupacional i formació permanent
- Grup 7: Comunicació, informació i noves tecnologies

El següent pas ha estat analitzar la realitat educativa sota un mateix filtre, buscant les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats (mètode DAFO) que té la ciutat de Tarragona en l'àmbit educatiu.

Finalment, i com a pas previ al procés d'acció, s'han plantejat les línies estratègiques i les accions concretes envers el desenvolupament actiu i efectiu de Tarragona com a espai local, que educa i s'educa, però amb una clara vocació globalitzadora.

De les conclusions d'aquests set grups de treball podem destacar els següents punts:

- Potenciar la participació i implicació conjunta de l'Administració local, les institucions educatives i les entitats cíviques, així com de la ciutadania en general.

¹ Vegeu l'apartat Participants (pàg. 109)

² DD.AA. (2003). Projecte Educatiu de Ciutat de Tarragona: Ponències Marc dels Grups de Treball. Ajuntament de Tarragona. Departament d'Ensenyament. Tarragona.

- Impulsar la creació de l'Institut Municipal d'Educació.
- Potenciar el desenvolupament sostenible de la ciutat tant des d'un punt de vista social com mediambiental.
- Promoure i potenciar el patrimoni urbanístic i històric de la ciutat i el seu potencial educatiu.
- Promoure la formació i la inserció sociolaboral dels ciutadans i ciutadanes de Tarragona.
- Potenciar l'atenció a la diversitat des d'una perspectiva sociocomunitària
- Potenciar l'accés dels ciutadans i ciutadanes de Tarragona a les tecnologies de la informació i la comunicació.

Les administracions públiques han de seguir assumint, de manera compromesa, el repte d'impulsar i liderar les accions que siguin necessàries per a fer realitat les propostes presentades pels grups. Si no és així, correm el risc que aquest document es converteixi en una simple declaració de principis i bones intencions.

D'altra banda, però, no podem oblidar que aquest ha de ser un compromís assumit i compartit de manera responsable per part de la ciutadania, ja que són les persones que habiten les ciutats les que les fan créixer des de la seva implicació i el seu compromís.

L'Ajuntament de Tarragona i totes les persones que han participat en aquest projecte han fet una aportació fonamental per fer de la ciutat un espai global per a l'educació.

L'Equip Tècnic

Directors:

Mercè Gisbert Cervera, per la URVT
Jacint Andreu Marquès, per l'Ajuntament de Tarragona

Coordinadors:

Àngels Esquirol Solé, Vicky Garcin Itarte, Tarek Lutfi Gilabert, per la URVT
Julia Sánchez Ciudad, per l'Ajuntament de Tarragona

TARRAGONA

[PROJECTE EDUCATIU DE CIUTAT]

VALORS, PARTICIPACIÓ I CIVISME

VALORS, PARTICIPACIÓ I CIVISME

1. INTRODUCCIÓ

El Grup de Valors, Participació i Civisme està format per persones bàsicament provinents de l'àmbit de l'ensenyament. S'han realitzat 8 reunions de grup amb el suport d'un tècnic del Projecte Educatiu de Ciutat (PEC).

Va comportar el seu temps definir els objectius del grup i consensuar els conceptes que s'havien de treballar. Realitzada la ponència del grup, vam tenir un intercanvi d'idees amb la ponent. Després d'un ajut informàtic com a suport del treball del grup, iniciàrem l'intercanvi d'informació i proposàrem la forma de poder-ne recollir d'altres persones i entitats, a partir del mapa d'entitats elaborat per l'equip tècnic.

2. PUNT DE PARTIDA

Més enllà del període i les etapes d'ensenyament-aprenentatge establerts per l'Administració estatal, avui més que mai sabem que el procés educatiu dura tota la vida i que l'entorn en el qual es mou l'ésser humà cada vegada més es converteix en un entorn educatiu important.

Les persones ens eduquem en ambients vitals saturats d'estímuls intel·lectuals, emocionals, morals, estètics... Aquests ambients han de contenir models, experiències i aprenentatges que envoltin i es belluguin al voltant del subjecte que aprèn.

Cerquem la complicitat de la ciutat, que s'ofereix com un territori assequible, per aconseguir un territori llegible, que permet la comprensió i la interpretació dels seus significats físics, científics, biològics, econòmics, socials i polítics; un territori democràtic, que convidi a tothom a participar-hi com a ciutadans.

L'escola no dona resposta en solitari a les nombroses necessitats educatives que planteja la societat d'avui i, malgrat que continua sent una de les institucions bàsicament educatives, demana vertebrar la seva acció amb altres agents educatius i culturals de la ciutat.

La col·laboració entre els agents educatius ciutadans i l'escola ha d'articular, en termes d'igualtat, la iniciativa dels agents educatius ciutadans, institucions, associacions i empreses, amb la iniciativa de les escoles, que han d'actuar com a agents culturals actius, i

han d'obrir a la comunitat els resultats de les seves experiències i treballs. El professorat ha de mantenir el seu protagonisme en el disseny de l'activitat didàctica i és l'únic que pot garantir la coherència en el seu disseny i realització. La ciutat és el medi on s'integren i complementen els diferents agents educatius, però cal que passi de ser un escenari a convertir-se en agent educador.

Caldria aprofitar les estructures que permet l'Administració municipal per iniciar el plantejament propi de tota institució en democràcia i concretament les que tenen com a responsabilitat educar: la cultura de la participació en el teixit social de la ciutat.

Des dels infants, passant pels adolescents i joves com a protagonistes de l'educació, el col·lectiu del professorat, els pares i mares i els polítics municipals necessiten espai, temps i mitjans per elaborar i discutir propostes de millora de la ciutat.

Un aspecte bàsic de l'educació és que els ciutadans aprenguem a viure junts i en corresponsabilitat en els projectes de la ciutat. I el govern de la ciutat ha de definir i dur a terme una política educativa municipal, en lloc de convertir-se en un gestor dels problemes materials de les escoles estatals. Tots els infants, tots els joves, tots els professors, tots els pares i mares de la nostra ciutat, sense cap mena d'exclusió, són tarragonins i tarragonines.

La ponència vol ser una reflexió sobre els valors d'una ciutadania democràtica, que siguin instruments de participació ciutadana i de cohesió social.

3. ANÀLISI DE NECESSITATS

3.1 Amenaces i oportunitats

Educar en valors

Els integrants del grup de treball i la mateixa ponent copsem immediatament l'agosament d'encapçalar el treball d'aquest grup amb el terme valors. A continuació topem amb la dificultat d'aïllar uns valors específics del nostre grup sense implicar-nos en el treball dels altres grups, que també treballaran els valors a educar des de l'educació, la cultura, l'esport, l'oci, el medi ambient, el consum, el patrimoni, la convivència, la diversitat, el món laboral i les noves tecnologies.

La reflexió se centra en la persona que, amb les nostres actituds interiors i accions concretes, som referents dels valors que vivim. Les persones som l'eix vertebrador de la ciutat, que per la seva millora haurem de considerar allò que afavoreix el seu creixement, pel damunt d'altres interessos, i potenciar sempre el seu desenvolupament harmònic, equilibrat i integral.

Els valors que ha de fomentar la ciutat han de ser compartits des del compromís en el camp de la justícia, de la solidaritat, del diàleg de la pau, del respecte, de la tolerància, de les tradicions... La ciutat es converteix així en l'àgora on la persona pot obrir-se a la riquesa de l'alteritat, i oferir la pròpia riquesa a l'altre.

En definitiva es considera una amenaça el mateix oblit de l'educació en valors, és a dir, que a causa de la desbordant situació que vivim en la societat de la informació, les preses, els ràpids canvis, etc. no ens permetin la dedicació necessària per formar les noves generacions en valors.

De la mateixa manera, l'oportunitat la trobem en la mateixa formació en valors, en el sentit que és educació de la persona, per a la persona i que estableix les bases de l'estructura moral de l'ésser humà.

Educar per la participació

El manteniment de la vida social i democràtica de les societats actuals està indestruïblement associat a l'educació. Solament les persones educades poden anar més enllà un món saturat d'interessos i d'informació interessada.

Solament les persones i els grups organitzats amb criteris racionals i convicció democràtica poden fer avançar les estructures i les relacions en un sentit integrador que multipliqui les oportunitats emprant models de desenvolupament sostenibles.

La ciutat i el seu govern local, conscient de la seva vocació eminentment social, poden i han de ser elements actius en la millora de l'articulació de la vida participativa. La seva proximitat a la realitat quotidiana, la naturalesa dels seus recursos i dels seus serveis, el millor coneixement de la situació dels ciutadans, de les seves dificultats i de les seves comandes, dels problemes d'aquells sectors més vulnerables, la major facilitat que ofereixen al control social, a la participació i a la cooperació amb les diferents organitzacions i grups que constitueixen la xarxa associativa local pel desenvolupament de la ciutadania.

La ponència marca cinc grans blocs en plantejar la participació ciutadana:

1. La ciutat avui ha de ser democràtica. L'educació ciutadana hauria de capacitar per participar activament i eficaçment en el millorament, el reforç i la protecció dels drets humans com a base moral de la societat i fonament de l'aplicació correcta de la llei cívica.
2. La ciutat avui ha d'estar socialitzada. Exercim els nostres drets i deures en la societat a la qual pertanyem.
3. La ciutat ha de ser paritària. No pot haver-hi prejudicis ni discriminacions en una societat participativa i democràtica.
4. La ciutat avui ha de ser intercultural. El diàleg intercultural possibilitarà una relació sinèrgica entre independència personal, autonomia comunitària i sentit de pertinença col·lectiva.

5. La ciutat avui ha de ser respectuosa amb l'ambient natural. La degradació del medi natural desvetlla una nova cultura de respecte al medi natural que ens envolta.

L'amenaça, des del punt de vista de la participació, es traduiria en una educació des-"humanitzada" que tendeix a la manipulació de la persona i que no fomenta l'opinió de les ments crítiques, pròpies de les societats democràtiques on la llibertat d'opinió és un dret constitucional, primari i bàsic.

A voltes, doncs, l'oportunitat rau en aquesta mateixa societat que es defineix com a democràtica i defensora de les ments crítiques, proactives que són capaces de proposar millores a les situacions actuals obertament i participativament.

Educar des del civisme

En una societat on els referents sovint trontollen, ens és difícil educar en el respecte. La cultura de la protesta pels drets individuals ha ofegat el reconeixement dels deures que li són inherents, al mateix temps que emmascaraven els drets col·lectius des del compromís social.

El professor Trilla Bernet identifica la capacitat educadora de la ciutat sota tres dimensions:

- a) La ciutat com a contenidor de recursos educatius. Aprendre a la ciutat.
- b) La ciutat com a agent d'educació. Aprendre de la ciutat.
- c) La ciutat com a contingut educatiu. Aprendre la ciutat.

L'educació i els valors es veuen amenaçats pel que fa al civisme davant de les conductes desviades del ciutadà. Malauradament, aquesta conducta no només afecta la degradació de la ciutat, sinó també els ciutadans que són "víctimes" col·laterals del "malestar" de la ciutat.

L'oportunitat en aquest cas és una educació en valors centrada en el respecte cap a la ciutat i cap a la resta de ciutadans, fomentant el concepte de compartir l'espai.

3.2 Fortaleses i debilitats

Dimensions fonamentals perquè la ciutat esdevingui educadora:

- La ciutat i els valors (com a ideologia)
- La ciutat i la participació (com a acció)
- La ciutat i el civisme (com a resultats evidents)

Una de les debilitats que veiem a la nostra ciutat és la manca d'avaluació i seguiment de nous processos. S'inverteix temps, diners i personal per tal d'impulsar un nou projecte, però ningú no valora l'impacte o la manera com s'ha acollit el projecte, amb la finalitat de poder-lo adaptar a les demandes dels ciutadans.

Debilitat és també l'existència d'anteriors projectes de participació ciutadana, semblants al

PEC, que van desaparèixer sense explicació i que van deixar tots els participants amb el mal regust de boca del desconcert caòtic de la desinformació.

Finalment una greu debilitat del sistema la trobem en l'elevat índex de burocratització per accedir al màxim representant de l'ens ciutadà, l'Ajuntament.

Les fortaleces, dintre del PEC, les trobem com a projecte que fomenta el valor de la participació ciutadana i pretén ser la plataforma que escolta la ciutadania i aglutina la informació envers la transformació de la ciutat en un ens educador.

El mateixos col·lectius que en el seu dia varen participar en projectes afins al PEC són, a la vegada, participants que poden debilitar o reforçar el teixit participatiu del PEC; però en qualsevol cas sempre seran membres que enriquiran les experiències del PEC.

Considerem que Tarragona és una ciutat rica en teixit associatiu, participatiu, d'associacions veïnals, fonamentalment reforçat en els últims anys.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES

1. Facilitar i incentivar la participació ciutadana.
2. Detectar processos de participació ciutadana, i fer-ne el seguiment, l'avaluació i la millora.
3. Impulsar la pràctica democràtica amb nous marcs de participació.
4. Fer públiques les avaluacions i fomentar l'obertura a la participació ciutadana.

5. PROPOSTA DE MILLORA

Facilitar i incentivar la participació ciutadana

- Impulsar iniciatives que facilitin la implicació de les persones jubilades en activitats d'interès general.
- Integrar les persones novingudes a la ciutat en la dinàmica associativa, social i cultural.
- Promoure accions de solidaritat entre els adolescents.
- Optimitzar les instal·lacions municipals com a espais oberts de trobada i d'activitats de la ciutadania.
- Revisar, desenvolupar i divulgar el Reglament de participació ciutadana davant de l'Administració local.
- Crear una Conselleria de Participació Ciutadana.
- Revisar el funcionament de la participació ciutadana en els plens de l'Ajuntament.

Detectar processos de participació ciutadana, i fer-ne el seguiment, l'avaluació i la millora

- Sensibilitzar els ciutadans sobre la necessitat de tenir cura de l'espai públic.

-
- Preparar espais on puguin pintar-se grafits. Es poden incentivar amb concursos.
 - Dissenyar els espais públics amb la col·laboració del veïnatge.
 - Realitzar accions de sensibilització amb campanyes davant d'actituds incíviques.
Impulsar la pràctica democràtica amb nous marcs de participació
 - Consell Municipal dels Infants: implicar els infants en la vida ciutadana, el coneixement de les institucions democràtiques, el seu funcionament i la seva participació.
 - Audiències juvenils: la formació i la participació dels joves en la vida política de la ciutat, mitjançant trobades amb els diferents regidors de l'Ajuntament.
 - Apropar els serveis de l'Ajuntament als barris: oficina de barri, que donarà atenció i informació de caràcter municipal.
 - Creació de centres cívics al nucli urbà, ja que tots els barris en disposen.
 - Descentralització administrativa de l'Ajuntament.
 - Proposar la persona que defensa els interessos dels ciutadans: el defensor de la ciutadania, com a garantia contra qualsevol arbitrietat.
 - Potenciar la comunicació de l'Administració local per tal que arribi a la ciutadania.
 - Desenvolupar els drets democràtics: mocions populars, referèndums, audiències públiques...

Joan-Andreu Torres i Sabaté

Director del Col·legi Sagrat Cor de Tarragona

Coordinador del Grup 1 del Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona

EDUCACIÓ, CULTURA, OCI I ESPORTS

EDUCACIÓ, CULTURA, OCI I ESPORTS

1. INTRODUCCIÓ

El Grup d'Educació, Cultura, Oci i Esports abraça un camp d'anàlisi tan ampli que fa difícil crear un fòrum de participació que pugui ser representatiu de les diferents instàncies i agents socials de la nostra ciutat. L'oferta de participació ha implicat, sobretot, aquelles persones vinculades a les institucions educatives formals o aquelles altres organitzacions, amb un determinat pes dins de la ciutat, que es troben en l'àmbit no formal. D'altra banda, un grup molt ampli no augmenta la capacitat de treball ni la seva funcionalitat.

L'origen dels àmbits de treball o de participació social dels membres ha establert la necessitat de dirigir el treball d'anàlisi de la matriu DAFO i de les línies estratègiques del grup en base a dos eixos vertebradors:

- a) L'educació més enllà de l'escola.
- b) La cultura com a eix estratègic del desenvolupament local.

La millora de la qualitat de vida de la nostra ciutat ha de tenir cura per generar el seu desenvolupament de manera sostenible, tant pel que fa al medi ambient com pel que fa a la dimensió comunitària. El Projecte Educatiu de Ciutat (PEC) adopta un paper central en ambdós sentits, entenent que la clau d'aquest procés es troba a generar noves actituds individuals i sinergies socials que forçosament han de superar l'estricta àmbit d'intervenció de les escoles. D'altra banda, la realitat social contemporània ens apropa a ciutadanes multiètniques, cadascuna de les quals generadora de cultura, que enceten els debats sobre l'assimilació i la interculturalitat però també el fet de la producció cultural com a generadora d'activitat econòmica. A principis del segle XXI, la dimensió cultural es converteix en un eix estratègic bàsic per afrontar els reptes contemporanis de les ciutats. El sector cultural entès com a sector econòmic proporciona noves experiències d'oci per a les persones. Tarragona ha d'aprofitar aquestes iniciatives per desmarcar-se dels estereotips de projecció nacional i internacional que ha mantingut al llarg de les dècades anteriors. No transformar la ciutat basant-se en valors econòmics emergents podria fer perdre el tren del dinamisme i la possibilitat de crear un espai urbà amb més oportunitats.

2. PUNT DE PARTIDA

El creixement urbà de les ciutats contemporànies està generant processos d'integració social cada cop més complicats. Per comprendre què succeeix en llocs que, com en les ciutats o conjunts urbanístics, reuneixen a persones a les quals tot les separa, obligant-les a cohabitar, sigui en la ignorància o en la incomprensió mútua, sigui en el conflicte, latent o

declarat, amb tots els sofriments resultants, ens acosta a una representació social complexa i múltiple, on cada realitat és expressada des de discursos diferents, de vegades irreconciliables, però fonamentats en la seva raó social.

L'Administració pública no pot abandonar-se a la comprensió d'aquestes realitats socials partint d'un punt de vista central, dominant i únic sense prendre partit per aquells estils de vida que afavoreixin la cohabitació. En aquest sentit, els governs municipals tenen una responsabilitat ineludible.

Fa temps que arreu d'Europa s'ha pres consciència que a les ciutats poden generar-se instàncies suficients per evitar els processos de desintegració que amenacen les nostres societats en risc. Dos dels factors claus que asseguruen el seu desenvolupament tenen a veure amb els factors culturals i educatius que interactuen en els individus. Assumir un nou disseny de les ciutats a partir d'aquests dos eixos vertebradors suposa activar una opció política que aposta pel capital humà com a principal factor de desenvolupament.

Molt sovint, han estat les iniciatives municipals o la desídia de l'Administració (que és una forma d'iniciativa) les que han generat processos de desintegració. Incoherències urbanístiques afecten directament les vides d'individus que perden el seu anonimats. Les actituds socials també se'n ressenten i tothom és vulnerable a patir qualsevol factor de desadaptació. En aquest context, les comunitats han de reinventar noves formes de convivència per poder mantenir-se a si mateixes.

L'escola és un àmbit de socialització que ha anat perdent força al llarg dels últims anys. El 30% de la població en edat d'escolarització obligatòria de la nostra ciutat es troba en situació de fracàs escolar. Un conflicte de competències entre les administracions del govern autònom o de les ciutats no eximeix la responsabilitat dels municipis per oferir nous itineraris de formació i d'integració social. Però és que, al mateix temps, cal implicar el conjunt de la ciutadania a practicar en els diferents espais de convivència aquells valors que intenten fomentar-se des de les escoles. Aquest fet obliga els diferents agents socials a assumir la seva responsabilitat educativa.

Les administracions municipals estan obligades a realitzar un diagnòstic social rigorós i compartit de la realitat de les seves ciutats, que defineixin unes línies d'actuació i, sobretot, les prioritzin i les portin a terme mitjançant una acció concertada dels agents socials i institucions ciutadanes.

3. ANÀLISI DE NECESSITATS

3.1 Amenaces i oportunitats

L'educació més enllà de l'escola

Educació permanent. La concepció del fet educatiu ha d'anar molt més enllà del que és estrictament escolar. Abordar la formació permanent dels individus, tant des de la vessant professionalitzadora com des del desenvolupament d'altres capacitats, canvia els temps i els espais educatius. S'hi afegeix aquí també que la societat de la informació constitueix un canvi de paradigma que obliga a replantejar el significat de l'educació. Incorporar-se al món del treball exigeix el domini de nous instruments d'aprenentatge, la capacitat de comprendre i interpretar noves situacions, l'autonomia, la creativitat, la recerca i gestió de la informació, el coneixement de llengües estrangeres... Aquests canvis fan que la no-adaptació a la nova situació generi exclusió, de la qual és molt difícil sortir, ja que els recursos i les estratègies educatives que es destinen a l'actualització de les activitats dels ciutadans acostumen a ser més i millor aprofitats per aquells ciutadans que ja estan integrats en el sistema, de manera que el que es programa i dissenya per compensar deficiències en realitat les consolida o les augmenta.

Escola. Es constata que la crisi de la institució escolar no pot resoldre's des de l'interior de la mateixa escola. Els alumnes viuen immersos en una societat complexa, a vegades en el si de famílies desestructurades, influenciats per missatges televisius i cinematogràfics carregats de violència, consumisme, individualisme i competitivitat. Tot això que es troba en la societat, entra a l'escola sense que aquesta tingui suficient capacitat per contrarestar-ho, i, el que és més greu, amb la demanda social latent d'haver-ho de solucionar.

Aspectes com la revaloració social de la institució escolar i del professorat, la transformació de continguts i mètodes d'ensenyança per adaptar-se als nous escenaris de la societat de la informació i de les cultures juvenils, la capacitat de ser un espai de formació democràtica i d'igualtat d'oportunitats, etc., no pot fer-se sense la implicació de l'Administració municipal, que ha de contribuir a dotar els centres educatius de mitjans i recursos necessaris per incrementar la seva qualitat, i per estimular la participació d'altres agents educatius, de la comunitat, per tal de corregir els seus desequilibris.

Immigració. L'augment relatiu de l'heterogeneïtat i el fenomen de la immigració obliga a mantenir oberts i reforçar tots els ponts que permetin el trànsit cap a la integració social, cap a la igualtat dels drets. L'educació és un d'aquests ponts, en la mesura que fomenta la igualtat d'oportunitats i la inserció laboral. És necessària una oferta educativa àmplia, amb una base comuna per a tota la ciutadania, prou elàstica per atendre les grans diferències existents quant a l'accés al coneixement, i suficientment integrada com per no convertir-se en una forma més de marginació. En altres termes, la promoció d'una xarxa escolar, inserida en el territori, que reculli l'heterogeneïtat social existent i que, al mateix temps, impedeixi concentracions o desequilibris respecte al grau d'heterogeneïtat social existent en unes àrees o zones d'influència.

Família. Dins de l'ampli marc en què cal considerar l'educació cal tenir present el paper de la família. La família és un element nuclear per configurar els processos de socialització

primaris de les persones. La delegació indiscriminada de les responsabilitats educatives per part de les famílies envers la institució educativa pot portar cap a una certa inhibició. Educar comporta assumir responsabilitats i cal reflexionar sobre les que corresponen a cadascú. En aquest sentit, és important recordar que la responsabilitat primera de l'educació dels fills correspon als seus pares i que són ells qui, d'una manera conscient i responsable, deleguen en uns professionals que mereixen el seu respecte i la seva confiança (escola) uns aspectes concrets d'aquesta educació global.

És important veure de quina manera es treballa i quines estratègies i recursos es donen a la família per assumir la responsabilitat que té d'educar ciutadans i ciutadanes amb uns drets i uns deures.

L'educació és vista també com un procés d'acompanyament. Ser pares és una tasca important i difícil, però hi ha un sentiment de no sentir-se preparat per exercir aquesta funció. Es demana formació en aquest sentit, però també s'apunta que l'educació que cadascú com a fill rep dels seus pares, l'acumulació de vivències i experiències pròpies és un bagatge que necessàriament influeix en el moment d'assumir el rol de pare/mare.

Fent una anàlisi de l'evolució de les famílies en els darrers anys es constaten organigrames familiars cada vegada més complexos i amb relacions entre els seus membres menys estables, que obliguen, particularment els nens, a uns esforços d'adaptació a noves situacions que necessàriament tenen unes conseqüències per al seu desenvolupament com a persones. Els entorns institucionals han de tenir en compte aquestes situacions.

El paper que socialment adquireix la dona, amb l'accés cada vegada més destacat al món del treball, té com a conseqüència menys hores de presència a la llar i una sobrecàrrega produïda per les diferents tasques que assumeix i de les quals se sent responsable. Aquest fet modifica també la dinàmica i costums de l'estructura familiar. Es fa necessària una atenció especial envers la figura materna que l'ajudi a reflexionar a través del diàleg i que li faciliti recursos per saber que no està sola en aquesta responsabilitat. Cal, també, treballar la seva autoestima, fugint de la idea de fracàs i d'infravaloració en l'exercici de totes aquestes funcions.

Però, per damunt de tots aquests aspectes fins ara esmentats, és del tot necessari promoure la igualtat i la coresponsabilitat entre l'home i la dona en tots els àmbits, tenint en compte que els progressos més significatius en aquest camp estaran lligats a unes variables rellevants en relació a la dona: el context cultural, l'accés a la formació i la independència econòmica.

Un altre tema que preocupa és la reflexió de quins són els models d'identificació amb què es

troba l'infant més enllà del nucli familiar, tenint en compte que aquest és tancat i els models dins del nucli familiar són reduïts. Aquest fet s'agreuja en arribar a l'etapa de l'adolescència, ja que en aquesta etapa cal afegir una manca d'espais de trobada i relació dins de la ciutat que obliga a pensar en la necessitat de crear infraestructures urbanístiques en aquest sentit o dotar altres equipaments de major ús social.

La cultura com a eix estratègic del desenvolupament local

En l'informe redactat pel Consell d'Europa l'any 1997 en la seva versió en anglès, atenent el debat mundial obert per la UNESCO sobre la necessitat de cultura en els processos de desenvolupament, ja s'avança la necessitat d'inscriure la cultura, de manera pràctica, amb indicadors concrets, en els processos de planificació del desenvolupament local.

La vida urbana és, per definició, generadora de cultura. Ciutat i cultura no tan sols s'interrelacionen, sinó que són dues cares d'una mateixa moneda. La cultura és ciutat i la ciutat és cultura. Des d'aquest enfocament, la cultura es concep com a teixit de relacions socials vives i, alhora, com a producte d'aquestes relacions socials. Els ciutadans i les ciutadanes són, alhora, consumidors i creadors de cultura. Aquesta doble mirada obliga a tenir en compte les formes més desinstitucionalitzades que prenen vida al carrer i als espais públics, o les múltiples pràctiques culturals de la ciutadania, o les propostes dels diversos agents i organitzacions culturals de la nostra ciutat, o l'activitat dels creadors i dels investigadors o, fins i tot, la dimensió cultural de les activitats econòmiques o socials que es generen a casa nostra. Si algun tret caracteritza el conjunt és la seva diversitat i, alhora, la seva constant transformació.

A principis del segle XXI, la dimensió cultural és un eix estratègic bàsic per afrontar els reptes contemporanis de les ciutats. L'estratègia de transformació de la ciutat avui ha de ser eminentment cultural, i és aquesta la que ha de tenyir la resta de plantejaments estratègics i no al revés. Aquesta transformació implica resultats tangibles en forma de noves plataformes, institucions, projectes o equipaments, però sobretot ha de provocar mutacions en la manera com la ciutat afronta els reptes que té plantejats en els àmbits econòmic, social, tecnològic, formatiu i educatiu, d'articulació territorial, o de projecció internacional. La mirada cultural ha de servir per recuperar el terreny dels valors, de les idees, de la innovació creativa a l'hora d'ordenar el creixement econòmic, la lluita contra l'atur o les dificultats d'integració social.

Cal identificar el sector cultural com el principal agent de canvi de la nostra ciutat. Tarragona conserva un perfil industrial clàssic amb un pes econòmic específic, però cal seguir impulsant el creixement d'un tercer sector al voltant dels serveis i el coneixement. La

¹ La versió en català la trobem a: Consell d'Europa (1999): Des dels marges. Col·lecció l'Observatori Edicions 62-Península-Fundació Interarts. Barcelona. 381 pp.

projecció internacional de la ciutat ha de superar la frontera clàssica del patrimoni, cal que s'estengui a la Universitat, a les divisions de recerca i desenvolupament d'empreses, als nous sectors econòmics emergents vinculats al coneixement i a les tecnologies, a l'àmbit de les associacions i ONG, al conjunt d'indústries i empreses culturals que encara no tenen presència en la nostra ciutat i, òbviament, al conjunt d'institucions públiques i les seves àrees de cultura. Des d'aquesta realitat plural i diversa entesa com a xarxa, l'incentiu a les interaccions, al treball i la reflexió en comú són els fonaments d'una nova manera d'entendre la importància de la dimensió cultural en la transformació global de la ciutat.

Economia i cultura. En els darrers anys s'han fet múltiples exploracions sobre les relacions entre cultura i economia. El desenvolupament econòmic per si sol no comporta necessàriament generació de cultura, però, en canvi, la cultura pot ser una font molt important de desenvolupament econòmic. Aquest axioma és el seu principal actiu des d'una perspectiva econòmica: cap altra activitat integra un potencial econòmic tan gran.

Sense entrar excessivament en detall, caldria apuntar quatre tendències:

1. Relació entre cultura i ocupació

Diversos estudis observen que el terreny de la cultura serà un dels principals jaciments d'ocupació en un futur molt immediat.

2. Relació entre cultura i generació de riquesa

La cultura, a més de crear ocupació, incideix en el desenvolupament de sectors propers. L'exemple del turisme és el més evident, però en molts altres sectors el desenvolupament cultural implica millores substancials i generació de nous àmbits d'activitat.

3. Cultura com a valor afegit d'un entorn

Els grans equipaments, els artistes de prestigi, els festivals, generen un valor afegit per a la ciutat que sobrepassa el propi marc cultural i que incideix en qualsevol camp de l'economia, ja sigui productiva o de serveis.

4. Cultura entesa com a dinamitzadora d'innovació i creació

La vitalitat cultural de la ciutat provoca efectes —si es vol menys evidents— en els processos d'innovació de qualsevol sector econòmic. Per tant, genera condicions positives per a l'emergència de noves activitats, de processos d'innovació i d'adaptabilitat de gran valor en el context actual.

Aquesta constatació obliga a resituar el rol tradicional del sector públic en matèria cultural. Tenint en compte la seva importància estratègica com a sector i les sinergies que provoca en àmbits econòmics propers i fins i tot en altres amb menys vinculació directa, caldrà explorar recorreguts que permetin complementar la prestació de serveis públics amb l'establiment de polítiques culturals i de concertació.

El nou paradigma digital. Qualsevol revolució tecnològica comporta transformacions econòmiques, socials i culturals. És indubtable que la creixent apropiació i difusió social de les tecnologies de la informació i la comunicació digitals impliquen un canvi d'era, una

mutació que va més enllà de l'aparició d'un nou mitjà, ja que aquests tenen capacitats significatives de modificar l'articulació econòmica i social del món. La comunitat de la cultura dels mitjans desperta algunes inquietuds: el perill d'homogeneïtzació i disneyficació de la cultura europea; el perill que la cultura tan sols sigui entesa en termes d'entreteniment; la necessitat d'entendre la transformació fonamental del domini públic a través de la privatització; la necessitat de protegir el control democràtic i la diversitat cultural, i els reptes de la privacitat —la criptografia i els drets d'autor—, que són temes tant culturals com legals. Una visió més bona és la llibertat per als individus i els petits grups d'operar en un entorn obert al costat de les grans empreses comercials. Existeix diversitat, existeix entusiasme, i també existeixen oportunitats tècniques i polítiques. El potencial hi és, però s'ha d'explotar. La cultura dels mitjans accepta el fet del continu canvi tecnològic i cultural. Reconeix els perills, però també veu les oportunitats que estan oferint les noves tecnologies, i mira d'aprofitar-les mitjançant l'ús creatiu.

El requeriment bàsic és situar-se en els nous fluxos d'aquesta nova era digital per tal d'assegurar un posicionament de la ciutat en el nou context global.

Els canvis econòmics. Les societats postindustrials o de serveis tendeixen a adaptar les seves economies als nous reptes i necessitats. Bàsicament, aquests factors vénen determinats per una importància creixent del coneixement com a matèria primera bàsica de la majoria dels sectors econòmics. El valor afegit i la capacitat d'innovació prenen el relleu com a elements estratègics clau en el desenvolupament de molts àmbits productius i de serveis. La competitivitat de les empreses posa l'accent en aquests aspectes intangibles. La dimensió cultural hi té molt a veure; és òbvia la seva capacitat de generar riquesa i ocupació, i és que els sectors culturals tenen, avui, unes enormes potencialitats de creixement. Però, a més a més, la cultura actua com a valor afegit d'un entorn i dinamitza la capacitat d'innovació i creació en un territori. Genera condicions positives per a l'emergència de noves activitats. En definitiva, és un dels pilars de generació de coneixement, que, com ja s'ha esmentat abans, resulta que és la principal primera matèria de la majoria de sectors econòmics de les societats contemporànies.

Canvis socials. Els canvis socials que concorren en el context actual posen en evidència la crisi d'alguns elements que garantien cotes importants de cohesió social a les ciutats. Fins fa pocs anys, només determinats col·lectius estaven en situació de risc, i en general la mobilitat social a les ciutats era ascendent. Avui la inestabilitat del mercat laboral i l'evolució tecnològica i dels coneixements provoquen mobilitats socials descendents i amplien les franges de risc a gairebé tots els col·lectius socials. La transformació i crisi de la família tradicional, la impossibilitat de donar resposta a totes les necessitats formatives per part del sistema educatiu, agreugen els perills de desintegració social a les ciutats. D'altra banda, la socialització de les tecnologies de la informació i la comunicació provoquen noves causes de fragmentació entre els que hi tenen accés i els que no i, sobretot, entre aquells que

disposen de les habilitats per transformar l'allau informativa en coneixements útils per a la pràctica social i els que no en disposen. Alhora els fluxos migratoris que tendeixen a accentuar-se del sud cap al nord impliquen nous reptes en l'esfera de la cohesió social.

Són moltes les actuacions possibles en aquest terreny, però cada vegada hi ha més consens a l'entorn de la importància de la cultura com a peça bàsica en la lluita per mantenir i millorar els nivells de cohesió i integració social a les ciutats. De fet, el sistema cultural de la ciutat hauria de jugar un paper redistributiu de coneixements i habilitats necessaris per al context contemporani.

Local / universal. Les relacions entre el local i l'universal configuren un àmbit en tensió. D'una banda, un model cultural determinat s'estén i tendeix a anul·lar singularitats territorials, però, al mateix temps, la xarxa permet la projecció de les singularitats si aquestes són capaces d'incorporar codis universals i, alhora, són actius positius en el nou context. Simplement han canviat les regles de joc, i avui l'escenari universal és el terreny de joc de la cultura local.

Tradició / innovació. Les relacions entre tradició i innovació conformen un altre vector en transformació. No es tracta d'optar per l'un o l'altre, sinó de combinar la capacitat de llegir el passat i el llegat cultural per projectar-se al futur. La història, els monuments, el patrimoni, les tradicions, són actius molt importants en el nou context i, alhora, complementaris al concepte d'innovació. Les ciutats han de basar la seva projecció en la fusió entre tots dos conceptes. Decantar-se per un dels dos extrems s'anquilosa en un cas, i en l'altre no mostra cap valor afegit de la ciutat, es lliura als temps sense veu pròpia i, per tant, l'homogeneïtza i l'empobreix.

Públic / privat. L'evolució del model de l'estat del benestar passa per implicar els sectors privats en els objectius de desenvolupament de les ciutats. La capacitat d'integració de les actuacions dels diferents agents en un territori específic és un dels factors clau principals que cal posar en joc. El territori cultural és un dels que més ha evolucionat a Europa en aquesta línia, i bona prova d'això és la importància que les diferents administracions públiques dels països del nostre entorn donen a les indústries culturals. Els ecosistemes culturals locals i estatals no poden estar subjectes a les lleis dels grans grups multinacionals i, per tant, han d'oferir condicions per a l'emergència de sectors empresarials forts, capaços d'incardinar-se en les lògiques i circuits internacionals.

3.2 Fortaleses i debilitats

L'educació més enllà de l'escola

Escola i territori. La ubicació de la majoria de les escoles en la nostra ciutat les converteix

en espais integrats en la realitat dels barris i els entorns més immediats. Diferents col·lectius i associacions han començat a reclamar l'obertura de les escoles per realitzar-hi els seus encontres i activitats. Aquest fet representa un fort impuls al desenvolupament comunitari dels barris. Al mateix temps, la participació de la comunitat escolar pot contribuir molt a aquest desenvolupament. Potenciant els projectes educatius dels centres asseguraria un increment del pes de l'escola en el seu entorn d'influència.

Educació i lleure. L'anàlisi que s'ha realitzat en el grup sobre el lleure ha girat entorn a la seva dimensió educativa i cultural. La participació de la ciutadania en aquelles activitats que ofereixen un oci no escapista encara és molt minoritari. La força mediàtica que tenen ofertes de lleure eminentment consumistes fa que el més conegut per la població de Tarragona sigui el Port Esportiu, el Parc Central i les Gavarres. És en aquests tres espais on les persones passen la major part del seu temps d'oci. Des del grup s'ha vist la necessitat que l'Administració municipal s'impliqui per crear ofertes d'entreteniment que promoguin les experiències educatives i culturals de les persones. Impulsar l'activitat d'entitats que poden treballar en aquest sentit no només dinamitzaria alguns equipaments de la ciutat sinó que generaria llocs de treball en aquest sector de serveis.

A la ciutat de Tarragona s'han pogut detectar determinades dinàmiques que es constaten com a errònies o millorables: poc hàbit de treball en xarxa per part de les entitats, manca de reconeixement social de la tasca de les associacions, dificultats en la col·laboració amb les diverses administracions, etc., però que són situacions que poden canviar.

Es té la visió que Tarragona és una ciutat rica en associacions, però mancada d'un treball en xarxa que realment funcioni. Les entitats d'esplai treballen en aquesta línia; en el cas de les entitats d'esport és força més difícil. Malgrat tot, es veu com un punt feble que cal solucionar.

L'escola pot jugar un paper molt important com a centre, com a espai educatiu i com a espai físic al voltant del qual es poden estructurar altres serveis i accions educatives, atès que és el nucli de les activitats dels infants i dels joves.

Les entitats i els clubs esportius tenen inquietuds per actualitzar els seus plantejaments. Les activitats de lleure que s'ofereixen des dels esplais no són valorades per les famílies, entre altres coses perquè no són excessivament cares i perquè requereixen una mínima implicació de les mateixes famílies en la realització de les activitats que, de vegades, no estan disposades a fer. Però també és cert que les necessitats econòmiques de les entitats acaben provocant la visió de l'individu (nen o adult) com a usuari que produeix recursos. I aquí és on neix la competència entre les mateixes entitats. Moltes d'aquestes estan mancades de recanvi generacional, amb necessitats d'actualització, de formació, de posada al dia...

Es detecta també una saturació de les activitats extraescolars; hi ha una excessiva programació de les activitats de lleure. Alhora, es percep una manca de coordinació entre les diverses ofertes, entre les mateixes entitats, per donar serveis comuns, per ser més fortes, per no duplicar esforços. Les coordinacions són gairebé excepcionals. La coordinació depèn excessivament de la voluntat dels directius, dels responsables.

Existeix també un buit legal i normatiu en la regulació de determinades activitats, sobretot respecte als responsables d'activitats. Hi ha molta confusió a l'hora de saber si cal o no titulació general o específica per actuar com a responsable de determinades activitats (activitats extraescolars, monitors de menjador, iniciació a l'activitat física, etc.).

Universitat i ciutat. Una ciutat, per ser potent, ha d'estar socialment integrada, ha de ser capaç d'assimilar en un tot les diferents dinàmiques ciutadanes. La Universitat Rovira i Virgili constitueix en el si de la nostra ciutat una microsocietat on les línies d'integració social dels seus components sorgeixen amb gran intensitat.

La Universitat, a més d'un centre docent, és un centre d'investigació i d'estudi de noves tecnologies. La ciutat, d'altra banda, és un centre de producció i de demanda de diversos béns econòmics i culturals. Seria tan natural que la Universitat fos sensible a la demanda ciutadana com que la ciutat demanés a la Universitat la satisfacció, ni que sigui parcial, dels seus requeriments de tecnologia i de cultura.

Es critica força que la Universitat ofereix una preparació poc adaptada a la demanda ciutadana. Avui hi ha un fort corrent, posat de manifest per alguns estudis i per alguna premsa, que demana que la Universitat s'adapti al món laboral i que redueixi les classes magistrals. Certament aquests estudis s'han de prendre en consideració, però sense caure en una preparació universitària mancada de coneixements bàsics i humanístics sobre els quals es basteixen els coneixements més especialitzats. Efectivament, com més es van diversificant les tecnologies i com menys temps de vigència tinguin les habilitats que van apareixent, més necessitat hi ha de tenir una base de coneixements al mateix temps sòlida i àmplia.

A més d'aquesta preparació bàsica convindria que la Universitat estigués inserida en el teixit productiu ciutadà, sobretot entre la petita i la mitjana empresa de la zona. Aquesta inserció es pot produir en part establint centres de recerca i desenvolupament on, d'una banda es puguin formar experts i, de l'altra, posin a disposició de la tecnologia productiva els seus equips i coneixements.

La Universitat constitueix alhora un element d'exportació d'elements culturals i un port d'arribada d'aportacions foranes: la possibilitat d'exportar coneixements conviu amb la possibilitat de rebre influències externes materialitzades en estades d'estudiants i professors.

Universitat i ciutat poden, per tant, convergir en polítiques concretes de projecció a l'exterior, resultat de les sinergies comunes.

Sovint la ciutat adquireix projecció internacional mitjançant el reconeixement dels equipaments universitaris que li són propers. Alhora la Universitat es nodreix dels recursos de projecció que ofereix l'entorn ciutadà més proper. La simbiosi entre ciutat i Universitat adquireix així una funcionalitat que convé potenciar.

La presència internacional de la Universitat ha de respondre, però, a objectius estratègics. En cas contrari, és possible que ens trobem davant d'accions puntuals o anecdòtiques de difícil o impossible traducció pràctica.

Les universitats competitives de finals de mil·lenni pateixen un greu desequilibri demanda-resposta centrat en el fet que la demanda supera en molt la capacitat de resposta de la mateixa Universitat. En concret:

- Creixent nombre d'estudiants, fruit de la universalització de l'accés a la cultura.
- Creixent diversitat de tipologies d'estudiants (joves, però també professionals en exercici i gent gran, per exemple).
- Increment de les necessitats de formació de la mà d'obra per tal de garantir l'ocupabilitat.
- Transformació del finançament generalista en inversions que demanen resultats concrets.
- Creixement gegantí del coneixement, que depassa tots els recursos i que arrasa.

Dels cinc elements exposats, els quatre primers s'impliquen directament amb l'activitat ciutadana:

- La cultura de l'oci afavoreix la generalització de l'accés al coneixement.
- La disponibilitat de temps d'amplis sectors de població genera necessitats diverses en sectors diferents de població.
- Les polítiques d'ocupació generen noves necessitats de formació continuada.
- La ciutat requereix de la Universitat cada vegada més resultats concrets i no tant aportacions generalistes.

Per contra, la Universitat pateix greus limitacions:

- De finançament públic.
- De la infraestructura universitària tradicional.
- Derivades de la incapacitat per donar resposta a la demanda creixent.
- D'autonomia: està encotillada pels decrets uniformitzadors que no tenen en compte, entre altres factors, la projecció europea.

Davant d'aquesta situació, les universitats competitives de final de mil·lenni reaccionen estructurant cinc elements cabdals:

- Un nucli directiu reforçat, amb potents connexions amb l'entorn immediat.
- Una perifèria desenvolupadora reforçada.

-
- Una base de finançament diversificada.
 - Un centre acadèmic que pugui respondre a la demanda social.
 - Una cultura emprenedora.

La cultura a Tarragona

Connexió. La cultura a Tarragona viu immersa en el context descrit en l'apartat anterior i, per tant, les seves necessitats generals fan referència a assolir millors nivells d'adaptació als reptes contemporanis. Des d'aquesta perspectiva, la nostra ciutat ha d'augmentar la capacitat d'establir connexions en diferents àmbits:

- En primer lloc, millorar la integració de les diferents peces que intervenen en el procés de producció cultural. Incentivar les relacions creació-empresa, Universitat-empresa, sector públic i creació, etc.
- En segon lloc, connectar els diferents àmbits de la cultura per bastir estratègies comunes.
- En tercer lloc, connectar el territori. Tarragona necessita incentivar les connexions culturals en l'àmbit supracomarcal, pactar sistemes d'informació comuns i xarxes i circuits escampats pel territori i, a més, ha d'incentivar les connexions amb els circuits internacionals per projectar-se.
- Finalment, caldria incidir en augmentar les connexions amb altres àmbits de la vida ciutadana. Cultura i educació, urbanisme i cultura, treball social i cultura, cultura i turisme són territoris que necessàriament caldrà explorar de manera més decidida en el futur.

La creació a Tarragona. Una de les constatacions del grup de treball és que a la nostra ciutat existeixen llacunes en la creació de producció artística en general. L'oferta cultural depèn de les contractacions que es realitzen amb grups i companyies de fora de la ciutat i no hi ha una política clara que intervingui en la nova creació de la ciutat.

Aquest tema se centra en la manca de gestió de la creació local. Aquesta gestió avui és més necessària que mai; vol dir incidir en diversos nivells d'una cadena que ha de permetre garantir que el talent i la creativitat disposin d'estructures i suports per desenvolupar-se.

Consum cultural. Tarragona no es destaca per la seva producció cultural. L'atractiu turístic de la nostra ciutat i el seu entorn segueix explotant el model sol-platja dels anys seixanta. La indústria turística ha generat l'explotació del territori i la consegüent degradació urbanística. Aquesta escenografia saturada ha de competir amb l'oferta que territoris "verges" dels països de l'Est estan presentant arreu d'Europa. El model turístic ha de canviar per apropar la nostra ciutat i el seu entorn al turisme "cultural", de més qualitat. Els nous requeriments dels visitants de la ciutat exigeixen aquesta producció cultural i cal apreciar-ho com un potencial a explotar. Les estratègies comunes amb els organismes dedicats al turisme haurien de ser una pauta de treball per adaptar l'oferta cultural de la ciutat a aquests nous públics.

Més enllà del turisme, cal comptar amb el tipus de consum cultural predominant. La demanda ha crescut pel que fa als espectadors de cinema i el que es coneix com a cultura d'ús domèstic competeix directament amb els espectacles en viu. Amplis sectors de la població es mantenen aliens a la majoria de l'oferta cultural de la ciutat —el no públic. Aquest element obliga a establir polítiques de nous públics en tots els àmbits de la cultura i, sobretot, en aquells col·lectius més desafavorits.

El patrimoni cultural de la ciutat és un dels principals actius de Tarragona. Es materialitza en una sèrie d'elements inventariables tals com museus, monuments, edificis, patrimoni documental, cultura popular i tradicional, etc. Però més enllà de les peces que configuren el patrimoni de la ciutat, el seu valor rau en la capacitat de generar un paisatge urbà i un estil de ciutat singulars i especialment atractius.

La gestió d'aquest patrimoni és molt complexa, atès que s'hi barregen elements molt diversos i competències sovint molt compartimentades. Caldria assenyalar aquells punts crítics que fan referència a cada àmbit, així com les potencialitats que cal destacar.

Els museus disposen d'un patrimoni excepcional que dona a la ciutat un important valor afegit. L'Ajuntament, com a gestor de la majoria de museus de la ciutat, juga un paper cabdal en el desenvolupament d'aquests equipaments. Les funcions que han de desenvolupar els museus per tal que siguin veritables generadors de cultura són: conservar i augmentar les col·leccions; potenciar la recerca, la creació i la renovació del pensament; produir, difondre i estendre la cultura, i incardinar la producció cultural dels museus amb altres dinàmiques socials i culturals del territori. Ara per ara, els museus tenen moltes dificultats per exercir aquestes funcions i, sobretot, per adaptar-les a les necessitats i als requeriments que se'ls exigeix.

Patrimoni històric. Tarragona també gaudeix d'un paisatge urbà molt ric i singular gràcies a la riquesa d'aquest patrimoni. Una política eficaç en aquest tema ha de tendir a unificar esforços per conservar i revalorar aquest patrimoni cultural. Per aconseguir-ho, és fonamental entendre la ciutat com a conjunt museable i canviant, que pot ser interpretat a través dels elements singulars que conformen el seu paisatge urbà. Una gestió eficaç del patrimoni monumental fa necessària la integració de tots els instruments de què es disposa (legals i normatius, de gestió, etc.) amb l'objectiu de garantir els factors següents: la preservació i la protecció —aquesta funció inclouria la catalogació i les premisses a seguir en qualsevol intervenció que pogués afectar el patrimoni arqueològic—; la conservació —manteniment i criteris de restauració que garanteixin la preservació del monument i del valor cultural i patrimonial—; la recerca —facilitar els estudis històrics i artístics i la recerca arqueològica en el marc de la ciutat—, i la revaloració i difusió —garantir, amb els programes adequats, el coneixement del patrimoni urbà per part dels ciutadans.

Cultura popular i tradicional. Aquesta és una de les expressions més vitals de la ciutat en la mesura que té l'espai públic per escenari i el ciutadà per protagonista. És, doncs, l'àmbit on brolla tota la diversitat i multiculturalitat de la ciutat i on es produeixen els mecanismes més poderosos de formació d'identitat i cohesió social. Tots aquests elements li atorguen una dimensió transversal. La cultura popular i tradicional es manifesta especialment en la festa, en qualsevol disciplina artística i, sobretot, en àmbits no estrictament culturals, com el comerç o el disseny.

Totes les expressions que pertanyen a aquest àmbit identifiquen la ciutat, tant a nivell intern com extern. Per enriquir i potenciar aquest àmbit calen iniciatives de recerca, dinamització, conservació i restitució del patrimoni etnològic, un nivell més gran de coordinació del sector i, sobretot, una actuació de l'Administració per tal que existeixin el màxim de condicions perquè es desenvolupi sense entrebancs (amb suport a la coordinació del sector, amb la dotació de recursos, amb un planejament urbà que l'afavoreixi, etc.). Alhora, cal entendre que la ciutat ha d'acollir les manifestacions culturals procedents de la nova immigració, oferir espais i recursos perquè hi hagi oportunitat per expressar-se, fomentar la creació de noves tradicions en un context de multiculturalitat, etc.

Biblioteques. Les biblioteques de la ciutat pateixen dèficits molt notables, i encara ara els estàndards de biblioteques en relació amb el nombre d'habitants estan molt lluny d'altres països europeus. La necessitat més evident és millorar la dotació d'infraestructures, però, a més, cal adaptar els models bibliotecaris als requeriments del context actual. Cal definir un nou perfil bibliotecari que, mantenint les funcions originàries, doni resposta als reptes de la societat de la informació, àmbit en què aquests equipaments han de jugar un paper cabdal.

Música. La situació en el sector musical presenta un panorama ric i divers en la creació, amb una presència molt important pel que fa a les músiques contemporànies, però que no es manifesta amb festivals de gran implantació. Un altre element preocupant és el descens del consum de música en viu i la manca de suport a la cultura de clubs que redueix el ventall d'ofertes de la nostra ciutat.

Arts escèniques. Tarragona no és una ciutat que hagi fomentat la participació teatral. L'oferta teatral de la ciutat aposta pels espectacles que funcionen comercialment i deixa la creativitat en segon terme. Les propostes de companyies noves disposades a innovar es mouen en un circuit sense recursos ni infraestructures que puguin apropar-los a més quantitat de públic.

Arts visuals. Aquest sector s'ha trobat amb una ciutat sense públic, mentre existeix una demanda per aprendre nocions artístiques bàsiques com una forma de gaudi personal. Dotar la ciutat de més equipaments per a l'exposició d'art contemporani no respon a una

demanda clara per part de la ciutadania, entre altres coses perquè existeix una gran dificultat per produir exposicions de qualitat vinculades a l'art contemporani; i perquè la nostra ciutat no pot dotar-se d'una col·lecció amb nivell suficient com per permetre l'intercanvi amb d'altres ciutats.

A tots aquests elements, cal sumar-hi la crisi que arrossega el mercat de l'art. I també s'hi afegeix la dificultat intrínseca de valorar un producte (l'obra d'art contemporània) que acaba definint el seu preu amb el temps. En conseqüència, les galeries de la ciutat són empreses fràgils, com demostren els baixos nivells d'ocupació que tenen. Les actuacions per consolidar aquest sector han de passar per garantir la creació, promoure la difusió —amb la definició de les competències de cadascú; el foment a la formació del públic; la dotació de prou recursos a comissaris i crítics per poder circular internacionalment, etc.— i generar processos d'integració del sector —dels grans equipaments, les propostes intermèdies i les iniciatives dels col·lectius independents.

Lletres. Tarragona no és una ciutat que pugui liderar l'edició dels llibres, però pot realitzar una política activa de suport a l'escriptura i la lectura mitjançant la creació de premis literaris en diferents gèneres. Les llibreries de la ciutat tampoc no poden fer front a l'especialització que ha sofert el món de l'edició en els últims temps. Es veuen massa ràpidament desbordades pel mercat de les novetats i dispersen la possibilitat de fomentar la lectura des de paràmetres humanístics. D'altra banda, des de la xarxa de biblioteques (pública-Universitat) es podrien realitzar accions de difusió de la lectura mitjançant la creació de clubs de lectura o d'altres iniciatives, així com incentivar totes aquelles activitats educatives adreçades a nous públics.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Comunitat escolar. La recuperació de la comunitat escolar s'ha de presentar en un marc d'intervenció que vagi més enllà de l'escola i, fins i tot, més enllà del que és educatiu. Això implica preveure algunes de les línies estratègiques següents:

- Generar projectes educatius a les escoles per millorar el nivell d'identificació de la comunitat escolar que donin respostes immediates a determinades demandes de la comunitat d'influència. Cal, per tant, afavorir, donar suport i incentivar processos amb els quals les escoles vagin definint i adequant els seus projectes, tenint en compte les expectatives de les seves comunitats.
- Ajudar les escoles a difondre i explicar els seus projectes per incrementar l'autoestima de les comunitats escolars, ja que la identificació genera autoestima només si aquell projecte és valorat, també, des d'altres comunitats o altres entorns. En concret, serà molt important treballar per un mapa escolar de Tarragona que faciliti l'ajustament entre l'oferta del servei i

la demanda dels ciutadans, però que respongui a criteris de suport i discriminació positiva en aquelles zones i barris amb més risc d'exclusió social. Alhora, aconseguir un procés d'escolarització que es basi en la claredat i la riquesa de la informació sobre l'oferta real de cadascuna de les escoles i de cadascuna de les zones escolars.

- Incrementar els recursos ajudant i convencent els centres que, per millorar la seva resposta educativa, cal incorporar, de manera coordinada, recursos materials i humans d'altres institucions i comunitats, escolars o no, amb les quals es poden establir convenis de col·laboració. Per incrementar les seves competències, caldrà ajudar l'escola a implicar-se en iniciatives que afectin la seva comunitat i en aspectes que, almenys directament, no estiguin previstos en els seus projectes educatius, però que puguin ajudar a consolidar i augmentar el reconeixement de la institució escolar entre els components de la comunitat.
- El poder de la comunitat escolar, entès com un indicador de la seva capacitat d'influir, tot i que ha de ser resultat de l'acció intransferible de cada escola, es pot potenciar des de fora tenint en compte l'escola a l'hora de concretar projectes i plans d'actuació que afectin la seva comunitat.

Escola i territori. Com ja s'ha comentat, no es pot esperar que una comunitat educativa sòlida i activa tendeixi a una identificació amb l'entorn més immediat per si mateixa. Més aviat es detecta que les escoles s'incorporen amb menys dificultats culturals a les propostes virtuals que a les ofertes de col·laboració i relació amb el territori. Cal aconseguir que l'escola faci compatible la seva projecció cap a relacions amb entorns més o menys allunyats, amb una recuperació del seu paper com a institució arrelada a la comunitat territorial en la qual està ubicada i a la qual, sovint, pertany la majoria de la seva comunitat escolar.

- Dinamitzar i consolidar les comunitats escolars potenciant els projectes educatius dels centres amb la intenció d'aconseguir un increment del pes de l'escola en el seu entorn d'influència.
- Potenciar l'accés de l'escola a recursos no escolars per afavorir la dinamització dels seus projectes i incrementar les relacions de poder que estableix amb el seu entorn. Cal tenir en compte que un objectiu central del projecte educatiu de Tarragona ha de ser la millora de la implicació conscient de l'escola amb el territori. Per aquesta raó, la intervenció escolar de l'Administració local en el marc del projecte educatiu de Tarragona haurà de prestar especial atenció perquè el desenvolupament de la comunitat escolar vagi acompanyat del reconeixement i l'arrelament de l'escola al territori.
- Obrir les escoles fora de l'horari escolar perquè associacions i/o grups de ciutadans puguin fer ús dels seus equips i infraestructures. El desenvolupament comunitari de l'entorn

no es pot realitzar sense espais físics on els ciutadans puguin portar a terme processos de participació i/o d'animació sociocultural.

- Facilitar el treball als pares i mares actius en les respectives AMPA, en el sentit de revitalitzar la seva presència i millorar la seva incidència en la comunitat escolar.

Educació i lleure. Partint de la base que l'àmbit del lleure és un espai amb un gran potencial educatiu i cultural, caldria tenir en compte les següents línies estratègiques:

- Apropar les estructures escolars a les iniciatives culturals i de lleure més espontànies dels infants i joves.
- Crear espais dins l'àmbit urbanístic, ja siguin oberts o bé tancats, a prop dels habitatges, que propiciïn que els infants es relacionin i juguin, i que entre els adults s'intensifiqui la convivència.
- Demanar espais públics específicament per als joves i adolescents que els permetin disposar d'una oferta diversificada i tenir altres alternatives a les de l'oferta privada. Es valora com a aspecte facilitador de l'èxit d'iniciatives com aquesta, el fet que els joves es puguin sentir implicats, és a dir, protagonistes i responsables d'una part de la gestió d'aquests espais.
- Per completar aquesta oferta d'espais físics, caldrien recursos humans, i animadors que es puguin fer càrrec d'organitzar activitats i facilitar recursos perquè els diferents col·lectius de la ciutat les puguin portar a terme.
- Elaborar un catàleg de serveis i ofertes de lleure tant públics com privats amb la finalitat de poder creuar les dades de les diverses entitats i saber quin és l'estat de la qüestió a la nostra ciutat. Aquest catàleg hauria de ser, a més a més, un mapa de necessitats i mancances tant des d'un criteri territorial com d'àmbit d'actuació.

Funció dels diversos agents: cal identificar clarament quin és el paper de l'Administració, el del sector no lucratiu i el del sector privat. Cal veure què fa cadascú i què es pot fer de forma conjunta. Es planteja que l'Administració hauria de donar suport a l'organització d'activitats i col·laborar-hi, però no té per què intervenir-hi directament. Hauria de facilitar infraestructures, espais, eximir de determinades taxes a les entitats, etc., i, d'altra banda, hauria de ser activa en la regulació d'ofertes (sobretot en aquelles de caire més consumista) i en la funció equilibradora de l'oferta d'activitats.

Coneixement del territori. Es té la sensació que no hi ha un coneixement clar de les possibilitats que ofereix el territori. Cal tenir una visió global sobre quina és l'oferta de lleure de la ciutat de Tarragona i els seus barris. Cal treballar per poder disposar d'un instrument que reguli les diverses propostes i que permeti eliminar desequilibris territorials i d'àmbit d'actuació.

Oferta variada: cal diversificar l'oferta per poder adaptar-la a la realitat actual i a la demanda social existent.

Qualitat: S'ha d'invertir en qualitat de servei. Cal potenciar aquelles activitats i entitats que tinguin criteris de qualitat en els seus plantejaments.

Educació i família. La preocupació generalitzada és com treballar globalment en un projecte comú que apropi pares, mestres i professors, però també amb la implicació de tots els serveis i institucions de la comunitat més propera. Cal treballar amb una perspectiva clara, amb objectius comuns, en la qual es fa imprescindible la coordinació entre tots els sectors implicats. En l'àmbit institucional, el treball interdepartamental ha de ser el que predomini per damunt d'iniciatives més individuals. Les actuacions han de tenir un caire preventiu, orientador i de promoció ciutadana.

Són del tot necessàries actuacions a diferents nivells per poder arribar a estimular la participació ciutadana i la reflexió activa sobre l'educació dels fills i filles per part de la família, tenint en compte la idea ressenyada en el punt anterior.

S'ha de preveure que no tots els sectors de la ciutat tenen les mateixes necessitats, encara que alguns aspectes siguin compartits.

- Fer actuacions globals de ciutat: xerrades, cicles de conferències, jornades, seminaris, etc. El contingut d'aquestes activitats pot ser molt divers (aspectes preventius: educació per a la salut, educació sexual i planificació; orientació escolar i professional, informació sobre aspectes generals o puntuals...).

- Fer una anàlisi de les diferents dinàmiques dels barris i zones de Tarragona, amb una recerca exhaustiva de les necessitats del sector, amb implicació dels mateixos agents receptors, que es converteixen així en dinamitzadors del procés. Estudar en quins entorns de cada barri/zona (AMPA —de quins centres—, consells escolars, associacions de veïns, centres culturals, centres cívics ...) s'estan donant ja diferents formes de participació ciutadana, i quins d'aquests poden ser, o ja ho són, nuclis a potenciar per aconseguir dinamitzar i encaminar actuacions que afavoreixin que la família pugui donar i rebre, i així dur a terme millor les seves responsabilitats i compromisos. Es tractaria, en definitiva, d'aprofitar les infraestructures existents per promoure i ampliar noves actuacions.

En aquest procés d'anàlisi de la dinàmica del sector convindria incloure als professionals vinculats als temes educatius, de família, patologies infantils i juvenils (psicòlegs, educadors de carrer, assistents socials, pediatres, etc.) que hi treballen i, al mateix nivell, caldria concretar plans d'actuació conjunts amb un treball en col·laboració entre els diferents serveis que actuen a cada territori.

L'objectiu és crear un entramat, una xarxa estable, dinamitzadora d'iniciatives i amb un espectre ampli de participació.

El pas següent seria organitzar trobades estables en forma de grups de treball, tallers... que permetin compartir la reflexió, establir criteris unificats, detectar necessitats i canalitzar-les, fer propostes... al voltant dels temes d'interès comú que prèviament s'hagin decidit.

- Coordinar actuacions específiques amb les AMPA. És important estrènyer el vincle entre les AMPA i els claustres dels centres educatius, ja que aquest fet dóna la possibilitat d'interrelacionar les aspiracions de les famílies i els professionals de l'ensenyament, i converteix l'educació en un fet social compartit.
- Rendibilitzar l'espai físic escolar més enllà de l'horari lectiu, posant mitjans i responsables de l'edifici en altres franges horàries, i permetre així el desenvolupament d'activitats compartides.
- No podem oblidar tampoc les propostes que poden fer els joves escolaritzats en els IES. Caldrà ajudar a canalitzar les seves inquietuds.
- Per a alguns sectors menys afavorits, cal dotar de més recursos la xarxa de serveis socials d'atenció primària, amb unes ràtios d'educadors suficients per atendre els infants i joves del sector.
- També cal treballar perquè l'etapa 0-3 anys passi a ser considerada part del procés d'ensenyament-aprenentatge dels infants més petits i, per tant, que les escoles bressol siguin gratuïtes. Aquest fet té un valor social molt rellevant tant pel que suposa en l'economia de les famílies com pel suport a la tasca educativa.

Universitat i ciutat. La interacció ciutat-Universitat pot quedar plasmada amb el suggeriment d'algunes línies d'acció com ara:

- Contribuir des de la ciutat a definir els nivells i els sectors d'especialització de la Universitat en funció de les seves necessitats i del seu entorn immediat.
- Millorar i estructurar una oferta d'habitatges a Tarragona per a la comunitat universitària.
- Promoure pràctiques empresarials en l'entorn de Tarragona.
- Incrementar l'activitat per a més grans de 25 anys i gent gran.
- Incrementar les activitats esportives conjuntes.
- Tenir present el factor "Universitat" en el planejament urbanístic. Evitar la dispersió d'equipaments universitaris al si de la ciutat.
- Facilitar l'accés a les biblioteques i altres espais de la URV a la població de Tarragona.
- Instal·lar nous centres d'estudi i recerca a la ciutat.
- Crear aules d'estudi a Tarragona.

-
- Establir col·laboracions temàtiques entre àrees de la URV i entitats ciutadanes (cinema, ONG, etc.).

Dels elements assenyalats en el diagnòstic, se'n dedueix una nova demanda de ciutat respecte de la cultura. El conjunt d'iniciatives i formes culturals tenen, a més del seu valor intrínsec, un paper molt important en la resolució dels principals reptes que la ciutat té plantejats en el futur immediat. Aquest últim apartat explora i defineix els paràmetres bàsics d'aquesta demanda de ciutat.

La projecció internacional de la ciutat és un dels elements centrals en un context definit per les xarxes. La visibilitat de les ciutats en un entorn global és clau per disposar de les oportunitats que garanteixin el seu desenvolupament. Tarragona ha de millorar el seu ecosistema cultural combinant uns estàndards de qualitat de vida notables, un patrimoni important, un urbanisme modern, una vida cultural al carrer, etc. Però avui la ciutat exigeix que la seva projecció també es basi a esdevenir centre emissor de missatges culturals universals i, per tant, amb capacitat de col·locar continguts a les xarxes i circuits internacionals. Al darrere d'una ciutat amable i amb uns bons nivells de qualitat de vida, cal incentivar el paper de factoria de continguts culturals, que és el que pot reforçar el caràcter cosmopolita, obert i dinàmic de Tarragona.

L'articulació territorial és una altra exigència bàsica de la Tarragona contemporània. En el context internacional, la ciutat és capaç d'incentivar el seu rol si ho fa des de la seva dimensió de gran agregació urbana comparable a altres capitals europees. Aquesta necessitat pot tenir resposta des de molts punts de vista —el transport, les comunicacions, els serveis compartits, etc.— però, a més, també ha de disposar d'una dimensió cultural o simbòlica que permeti llegir la ciutat com a sistema integrat conformat per subsistemes urbans que corresponen als municipis de l'entorn. Fins ara, l'estratègia cultural dels municipis ha tendit a prioritzar la diferenciació. Avui és necessari invertir aquesta tendència incentivant la complementarietat, els espais i objectius comuns.

La cohesió social és una altra exigència que es planteja a les ciutats contemporànies. Des d'aquesta perspectiva, la cultura té una nova demanda de ciutat que emfatitza el seu valor equilibrador i d'integració social. La funció social de la cultura sempre s'ha tingut en compte, però avui és necessari accentuar aquesta funció en la perspectiva d'una societat de la informació que provoca noves formes d'exclusió, augmenta el risc social cap a nous col·lectius i accentua la multiculturalitat a les ciutats. Des d'aquest punt de vista, la cultura ha d'esdevenir un element redistributiu de coneixement entre la ciutadania, que faciliti l'adquisició de capacitats i noves habilitats necessàries en el context actual. La funció educativa de la cultura i l'exigència de definir propostes que assegurin l'accés per a tothom han de ser dos pilars clau en la configuració d'estratègies culturals de futur.

La nova era digital és l'últim aspecte des del qual cal articular la demanda de ciutat vers la cultura. Aquest àmbit té diversos fronts:

- Preparar la ciutat per garantir les condicions que permetin ubicar-hi nous sectors econòmics vinculats a les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Garantir la dimensió digital en les actuacions, els serveis i els planejaments de la ciutat.
- Facilitar la socialització de les TIC entre els ciutadans.
- Facilitar la connexió entre creadors i tecnologies digitals.

5. PROPOSTA DE MILLORA

Institut Municipal d'Educació. Cal que l'Ajuntament es doti d'un organisme autònom de caràcter administratiu per tal d'impulsar les actuacions i la coordinació de totes aquelles instàncies i serveis que puguin incidir en l'educació de la ciutat.

Aquest organisme hauria de desenvolupar una línia de suport pedagògic adreçada tant al professorat com a la resta de persones de l'àmbit educatiu de la ciutat, que potenciés el seu desenvolupament professional, facilités recursos didàctics i formatius, i organitzés diferents activitats programades en funció de l'anàlisi de les necessitats i les demandes d'aquests professionals.

Al mateix temps, aquesta institució assumiria un caràcter de centralitat pel que fa a la coordinació i planificació d'activitats i recursos que es poden oferir des de les escoles o altres equipaments de formació i/o culturals de la ciutat.

Institut Municipal de Cultura. S'ha de crear per coordinar la política cultural de la ciutat d'acord amb els diferents àmbits que constitueixen el sector:

- Connectar la ciutat amb el territori, pactant sistemes d'informació comuns i xarxes i circuits internacionals per projectar-se.
- Incentivar la creació cultural local mitjançant estructures i suports actius per desenvolupar-se. Promoure la creació cultural des de les escoles.
- Iniciar un debat amb la indústria turística per apropar un nou model de turisme cultural.
- Establir polítiques de nous públics en tots els àmbits de la cultura per integrar aquells sectors de la població que es mantenen aliens a la majoria de l'oferta cultural de la ciutat.
- Obrir espais de participació perquè la ciutadania pugui decidir aquells projectes urbanístics que modificaran el paisatge i el seu estil de vida.
- Atendre les expressions culturals que aporta la immigració. Fer participar els centres educatius en el coneixement dels trets, festes i tradicions d'altres cultures representades en les aules multiculturals.
- Dotar els equips bàsics d'atenció primària de la figura dels mediadors culturals.

-
- Millorar la dotació d'infraestructures en la xarxa pública de biblioteques i facilitar l'accés a les de la URV a la resta de ciutadans de Tarragona.
 - Assumir més centralitat en la implantació de festivals de diverses manifestacions artístiques: música, teatre, etc.
 - Atendre la demanda ciutadana per aprendre nocions artístiques bàsiques com una forma d'oci personal.
 - Crear premis literaris en diferents gèneres per impulsar la lectura i l'escriptura entre la ciutadania. Promoure diferents iniciatives per incentivar la lectura en tots els sectors d'edat: clubs de lectura, recitals, etc.
 - Articular un sistema de museus de la ciutat que permeti parlar d'una xarxa que comparteixi serveis, defineixi estratègies comunes i permeti el desenvolupament equilibrat del conjunt d'equipaments.
 - Dotar la ciutat de nous equipaments esportius (piscina municipal a la ciutat, etc.).

Jordi Solé Blanch

Professor de la Facultat Ciències de l'Educació i Psicologia de la URVT
Coordinador del Grup 2 del Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona

SALUT, MEDI AMBIENT I CONSUM

SALUT, MEDI AMBIENT I CONSUM

1. INTRODUCCIÓ

“Aprendre no és quelcom semblant a la salut, és la salut mateixa”

Ferguson M.

L'educació és un dels instruments fonamentals per transmetre a les noves generacions aquells béns que, al llarg del desenvolupament de les civilitzacions, s'han anat considerant com a elements valuosos per a la supervivència dels homes i les dones. Béns de caràcter cultural, científics, socials i morals que configuren una societat en canvi constant. Per viure en aquesta societat es fa necessari que la col·lectivitat esmerci esforços per entendre-la, estimar-la i defensar-la.

El Projecte Educatiu de Ciutat (PEC) és un instrument de reflexió, debat, participació, compromís i consens entre els diferents agents socials. El fruit d'aquestes activitats ha de possibilitar la planificació d'estratègies que promoguin accions per assolir que els béns dels quals parlàvem arribin a donar resposta a les necessitats canviants de la nostra societat.

La responsabilitat de planificar les ciutats del futur implica entendre les diverses i complexes realitats de l'ara, per advertir quines seran les accions necessàries per prevenir allò que ha de venir.

2. PUNT DE PARTIDA

Així doncs, l'objecte d'aquest treball és exposar les diferents reflexions que el Grup de Salut, Medi Ambient i Consum pertanyent al PEC ha dut a terme al llarg d'un bon nombre de trobades a la ciutat de Tarragona, amb la finalitat de fer una anàlisi de necessitats sentides per afrontar, d'aquesta manera, els reptes de futur. Pel que fa a metodologia, el grup ha partit de l'anàlisi documental per més tard, emprant la tècnica de la pluja d'idees, prioritzar els problemes més sentits, tot utilitzant la matriu DAFO (amenaces, oportunitats, debilitats, fortaleces) com a eina per copsar els factors externs i interns del procés d'anàlisi estratègica i de qualitat.

Però abans d'endinsar-nos en els resultats de l'anàlisi, cal descriure quins van ser els pilars bàsics conceptuals que van guiar les nostres discussions. Tot i que de bon principi el títol del grup era Medi Ambient, Salut i Consum, vam creure oportú que el concepte salut passés a un primer terme; les raons les anirem destriant de mica en mica a continuació.

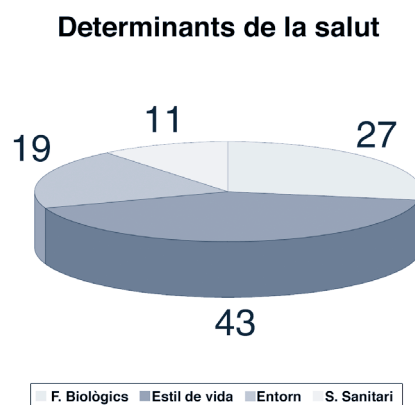
La salut

L'Organització Mundial de la Salut, en la seva carta magna, definia la salut com “un estat de complet benestar físic, mental i social i no solament l'absència de malaltia”. Des del dia 7 d'abril de 1948, en què es va fundar l'OMS, molts autors i autores han tractat d'analitzar-la, definir-la, donar-li diferents enfocaments: perceptuals, funcionals, adaptatius... fins a fer-la, molts cops, gairebé sinònim de felicitat, és a dir, utopia. Com moltes d'altres utopies, ens resulten útils conceptualment però, de vegades, són de dubtosa rellevància pràctica.

La salut és, doncs, un concepte relatiu i multidimensional que depèn de molts factors determinants. Conscients d'aquesta complexitat, durant els anys setanta va sorgir al Canadà un nou corrent de política sanitària, capitanejat pel ministre de Sanitat, Lalonde, i definit com a model ecològic que considerava la salut com una variable influïda per diferents factors o determinants:

- Factors biològics o endògens
- Factors lligats a l'entorn, al medi ambient
- Factors lligats a l'estil de vida
- Factors lligats al sistema sanitari

La contribució d'aquests factors a la millora potencial de la salut, vist des del punt de vista de reducció de la mortalitat, atribuïa als factors biològics o endògens un 27% dels èxits; els lligats a l'entorn representaven el 19%; l'estil de vida equivalia a un 43%, i l'11% eren fruit de l'acció dels serveis sanitaris² (vegeu gràfic 1).

Gràfic 1

Font: Elaborat a partir de les dades Pineault i Develuy, p. 5, extretes de Dever, G.E.A.: “An Epidemiological Model For Health Policy Analysis”, Soc. lun. Res. 1976, vol. 2, p. 465.

Tanmateix, els recursos materials i humans que es destinen en tots els països industrialitzats per millorar la salut de la població, en un 90% se'ls emporta el sistema sanitari. Aquesta distribució posa de manifest que, tot i que l'organització sanitària ocupa un lloc menys rellevant, si ho comparem amb el percentatge que representa els canvis dels estils de vida, la despesa destinada a promoure un estil de vida saludable és molt inferior.²

L'estil de vida comprèn una sèrie de pautes de conducta determinades socialment i que són utilitzades per fer front als problemes de la vida. És també el sistema de pensament i d'acció que dona coherència als comportaments de la població, a la concepció de la família i les seves relacions, a les actituds de cara al treball i l'oci, a les manifestacions de sociabilitat i solidaritat, al consum, a l'apropament a l'espai, a l'expressió dels sentiments, a la vida interior, a la fe o la desconfiança en el progrés, en el demà.³

Els estils de vida tenen, segons Morris⁴, dos components independents: un és d'elecció individual, és el component conductual, i un altre definit com a condició estructural de possibilitats, és a dir, l'entorn social on l'individu viu, es reproduceix i mor.

Per altra banda, cal que tinguem clar que l'educació sanitària a la població ja no és una tasca exclusiva dels professionals sanitaris; la informació de l'expert no és un veritable procés educatiu, ja que crea dependència i expropia l'experiència i el coneixement de les persones. En concebre l'educació com l'intercanvi entre professionals i població de coneixements sobre salut, s'experimenta un canvi conceptual a l'hora de plantejar l'educació sanitària com a educació per a la salut o sobre salut.

Així doncs, l'educació per a la salut és un procés que informa, motiva i ajuda la població a adoptar i mantenir pràctiques i estils de vida saludables, a la vegada que propugna els canvis ambientals necessaris per viure en una societat sostenible.⁵

La promoció o foment de la salut

La promoció o foment de la salut és una estratègia política i social que pretén, a través de l'educació per a la salut, arribar a fer possible que els individus, els grups i les comunitats millorin el control sobre els determinants personals i ambientals de la salut.⁶

² Dever, G.E.A. (1976): "An Epidemiological Model For Health Policy Analysis", Soc. Lun. Res., vol. 2, p. 465, citat per Pineault i Develuy.

³ Orizo, F.A., Sánchez Fernández, A. (1991): El sistema de valors dels catalans. "La complexitat dels valors en una societat oberta", per Roque, M.A. Barcelona. Ed. Generalitat de Catalunya, p. 17.

⁴ Morris, J.M. (1967): Uses of Epidemiology. Edinburgh and London. Ed. Livingston Ltd., p.32, citat per Mazarrasa a Salud pública I. Buenos Aires, McGraw-Hill, p. 317.

⁵ National Congress of Preventiva Medicine, Estats Units 1973, citat per Del Rey Calero, J. (1977): Madrid, Ed. Harcourt Brace, p. 3.

⁶ Costa, M. i López, E. (1996): Educación para la salud.. Madrid, Ed. Pirámide, p. 30.

Si la salut és una condició d'equilibri que depèn de les condicions ambientals i individuals, la seva influència pot fer possible estimular els suports organitzatius, legislatius o normatius, econòmics i ambientals que facilitin les pràctiques saludables, la salut positiva.

La Carta d'Ottawa per a la promoció de la salut considera que cal capacitar la població perquè augmenti el control sobre la seva pròpia salut i la millori. Per assolir els objectius de salut, entesa com el complet benestar físic, mental i social, un individu o grup ha de ser capaç d'identificar les seves necessitats, lluitar per assolir la seva satisfacció, canviar l'ambient o adaptar-se, tenint en compte que la salut és un recurs per a la vida diària i no l'objectiu de la vida. La bona salut és un recurs fonamental per al desenvolupament social, econòmic i personal. Tots els factors polítics, econòmics, socials, culturals, ambientals, comportamentals i biològics poden afavorir la salut o ser-ne perjudicials.⁷

La Cimera de la Terra

La conferència de les Nacions Unides sobre el medi ambient i el desenvolupament es va celebrar, després de la conferència de Sundswall (Suècia), a Rio de Janeiro entre els dies 3 i 14 de juny de 1992. Els principis de la declaració de Rio van ser, entre d'altres:

1. Els éssers humans constitueixen el centre de les preocupacions relacionades amb el desenvolupament sostenible. Tenen dret a una vida saludable i productiva en harmonia amb la naturalesa.
2. El dret al desenvolupament s'ha d'exercir de tal manera que respongui equitativament a les necessitats de desenvolupament i les necessitats ambientals sense comprometre les generacions presents i futures.
3. La protecció al medi ambient ha de constituir part integrant del procés de desenvolupament i no considerar-se aïlladament.
4. Per assolir el desenvolupament sostenible i una millor qualitat de vida per a tothom, s'han de reduir i eliminar les modalitats de producció i consum insostenibles.
5. La participació ciutadana és la millor manera de tractar les qüestions mediambientals. Tota persona ha de tenir accés adequat a la informació que sobre medi ambient disposin les autoritats públiques, inclosa la informació sobre els materials i les activitats que comporten perill. També s'ha de facilitar i fomentar la sensibilització i la participació de la població, posant la informació a mans de tothom. S'ha de proporcionar accés efectiu als procediments judicials i administratius, i sobretot al rescabament de danys a través dels recursos pertinents.
6. Quan hi hagi perill de dany greu o irreversible la manca de certesa científica no s'ha d'emprar com una raó per postergar l'adopció de mesures eficaces en funció dels costos per impedir la degradació del medi ambient.

⁷ AAVV (2000): La evidencia de la eficacia de la promoción de la salud. Madrid. Ed. Ministerio de Sanidad y Consumo, p. 6

7. S'ha de mobilitzar la creativitat, els ideals i els valors dels joves per fer una aliança mundial orientada a assolir el desenvolupament sostenible i assegurar un millor futur per a tothom.

En la mateixa conferència de Rio de Janeiro es va redactar un informe sobre el foment de l'educació, la capacitació dels professionals i la presa de consciència sobre el medi ambient. En la introducció de l'informe es diu que s'han tingut en consideració les recomanacions de la conferència intergovernamental de Tbilisi sobre l'educació ambiental organitzada per l'Organització per a l'Educació, la Ciència i la Cultura de Nacions Unides (UNESCO) i el Programa Mediambiental de Nacions Unides (PNUMA) que s'havien celebrat el 1977. També aquest document dóna suport a les recomanacions de la conferència mundial sobre educació per a tots, celebrada a Jomtien, Tailàndia, del 5 al 9 de març de 1990.⁸

L'educació és fonamental per assolir un desenvolupament sostenible⁹ i per augmentar la capacitat de les poblacions per fer l'abordatge de les qüestions ambientals i de desenvolupament. Tant l'educació acadèmica com la no acadèmica són indispensables per modificar les actituds de les persones, de manera que aquestes tinguin capacitat per avaluar els problemes que provenen del desenvolupament i fer-los front. L'educació és fonamental per assolir una consciència, valors, actituds, tècniques, comportaments ecològics i crítics en consonància amb el desenvolupament sostenible que afavoreixi la participació pública efectiva en el procés d'adopció de les decisions.

Els països i el sistema de Nacions Unides animen a promoure una relació de cooperació amb els mitjans d'informació, els grups culturals i les indústries de l'espectacle perquè col·laborin a través de les seves aportacions i experiències en l'art d'influir en el comportament i en les pautes de consum del públic, fent participar de manera activa el públic sobre el debat del medi ambient i el desenvolupament sostenible.

També indiquen que s'han de promoure activitats de lleure i el turisme ecològic i racional, atenent la declaració de la Haia sobre el turisme (1989) i els programes actuals de l'Organització Mundial del Turisme i el PNUMA, emprant racionalment museus, llocs històrics, jardins ecològics, botànics, parcs nacionals i altres zones protegides.

⁸ Informe final de la "Conferencia Mundial sobre Educación para Todos: Satisfacción de necesidades básicas de aprendizaje". Jomtien, Tailàndia, 5 al 9 de març de 1990, Nova York, Comisión Institucional (PNUDUNESCO, UNICEFF, Banco Mundial) para la Conferencia Mundial sobre Educación para Todos, Nova York, 1990.

⁹ Segons Pujol Vilallonga, R.M. i Tomás i Martorell, C. "S'entén per sostenible un sistema en què els processos d'ús dels recursos actuals es puguin mantenir durant les generacions futures". Ponència Medi Ambient, Salut i Consum. Projecte Educaciú de Ciutat, Tarragona 2002.

3. ANÀLISI DE NECESSITATS

Tenint en compte el concepte de salut, les directives sobre la promoció de la salut, les propostes de la conferència de Rio i les propostes de la ponència sobre medi ambient, salut i consum, el grup va analitzar quines eren les fortaleeses, oportunitats, debilitats i amenaces de la ciutat per plantejar possibles estratègies i accions de millora a realitzar.

3.1 Fortaleeses i oportunitats

La ciutat de Tarragona té la fortaleesa de ser una ciutat amb molta llum i amb un bon clima. Com a ciutat mediterrània, gaudeix d'una flora i fauna de gran interès, i com tota ciutat viva té una dependència de la natura per assolir un medi ambient saludable. El seu bagatge històric no solament li ha aportat una riquesa monumental i turística sinó també la possibilitat de gaudir d'una manera d'alimentar-se que està considerada com una de les dietes més saludables del món.

A Tarragona hi ha una gran afecció a la música, ja que existeixen entitats i nombrosos grups musicals, així com una zona lúdica per als joves. Es considera el silenci com un potent factor antiestrès.

Existeix un nombrós contingent de població escolar i universitària, entitats veïnals, grups ecologistes, xarxes educatives, mitjans de comunicació, publicitat... També hi ha nombrosos grups de dones que practiquen l'esport no competitiu de caminar.

Pel que fa a organització de la comunitat, existeixen plans d'urbanisme, d'emergència; existeixen entitats públiques per capacitar a la ciutadania en seguretat i salut; s'està iniciant la promoció de la cultura del reciclatge; té una despesa en neteja pública òptima, i compta amb mobiliari urbà a disposició de la ciutadania.

Els centres educatius són els espais idonis per fomentar la cultura de seguretat i salut.

Els plans d'emergència tenen la funció de coordinar les actuacions dels serveis a disposició de la ciutadania. La població en general reclama als dirigents polítics la responsabilitat compartida, la coordinació i la sincronització dels efectius que han d'intervenir en una emergència.

Existeix una normativa específica per a la construcció de centres docents. Els mestres i el personal d'administració i serveis coneixen la realitat dels alumnes i, per tant, les necessitats que quant a espai docent demanen els centres educatius.

Tarragona gaudeix de molts carrers, mobiliari urbà a disposició del ciutadà que respecta, a

priori, les normes de seguretat. Els carrers haurien de ser font d'informació per tal de conèixer la història de la ciutat i les persones que l'han habitat; d'aquesta manera es pot fer realitat la màxima que: només es pot estimar allò que es coneix.

3.2 Debilitats i amenaces

La ciutat de Tarragona mostra també condicions de feblesa. Massa sovint s'obliden els recursos energètics que ofereix una ciutat amb sol i bon clima alhora de planificar l'orientació de les construccions. No sabem aprofitar els recursos energètics de l'entorn.

Existeix una propensió cap a la manca d'una bona coordinació de les diferents entitats preocupades pel medi ambient. Tot i tenir una fauna i flora mediterrània, la presència d'arbres, flors, peixos... a la ciutat i barris és minsa tot tenint present els beneficis que aporten. S'observa, als estanys dels parcs de la ciutat, una mala qualitat de les aigües.

A la ciutat hi ha molts indrets de consum de menjar ràpid que, gràcies a l'organització de la vida actual, fomenten l'adquisició de costums forasters, molt menys saludables que els nostres. Sovint els establiments de menjar ràpid enceten campanyes publicitàries basades en concursos per als infants que constitueixen, molts cops, publicitat encoberta o enganyosa. S'observa que a prop dels centres escolars existeixen establiments dedicats a la venda de llaminadures i pastisseria industrial poc recomanada per la salut alimentària i bucodental.

Tot i la gran afecció de la ciutat per la música no hi ha espais adients per assajar els grups de joves, ni llocs per escoltar amb tota fidelitat possible una orquestra filharmònica. La zona lúdica del port constitueix un lloc d'esbarjo positiu per a joves i grans però sovint s'associa la gresca amb el consum d'alcohol i d'altres drogues, fet que propicia que els més joves s'introdueixin a edats més primerenques en el seu consum.

El trànsit rodat és el primer i principal motiu de soroll. Sovint es percep que els vehicles d'emergència com les ambulàncies no fan un ús racional de les sirenes. Els senders i camins de la ciutat i els barris són desconeguts. El Pont del Diable, tot i constituir un bell indret per caminar, és un espai oblidat, com ho és el sender que porta des de la platja del Miracle a la platja Llarga, sobretot a l'alçada de la Savinosa. L'accés al Pont del Diable per Sant Pere i Sant Pau està ple de brutícia i deixalles. Així mateix, el bosc de la Marquesa, tot i ser un lloc molt freqüentat i que proporciona als ciutadans i ciutadanes la possibilitat de caminar, gaudir de la natura i el silenci, és freqüentat per nombrosos conductors de motos d'aigua generadores de sorolls. La zona portuària és un indret molt adequat per caminar, anar amb patins i bicicleta, però no és una zona lliure de cotxes.

Tot i disposar de plans d'emergència i d'un cos de protecció civil estatal, autonòmic i municipal, els simulacres d'emergència no són una pràctica habitual que capaciti els ciutadans i ciutadanes per assolir una preparació adequada enfront dels perills, ja siguin de tipus natural, tecnològics o sociològics. En cas d'emergència es necessiten força efectius i que la gent sàpiga com actuar. La manca de preparació de la població genera caos i conductes no adequades. Es percep que manca coordinació entre les institucions. La descoordinació mostra una clara visió de no-assumpció i de transferència del risc. S'observa que en molts centres docents existeix una vulnerabilitat física important que impediria —en un cas d'emergència externa— fer un confinament en condicions. Tanmateix s'han observat centres educatius en els quals hi ha barrots a les finestres i manca de portes suficients per fer una evacuació d'emergència. Tots aquests fets poden constituir problemes físics, psicològics i polítics derivats de la manca de previsió. S'ha observat una manca de neteja dels boscos del voltant, desproveïts de tallafocs, pas de canonades de gas i pals d'alta tensió que podrien desencadenar incendis que acabarien amb els pulmons de la ciutat, destrucció del medi natural, de llocs emblemàtics de la ciutat.

Darrerament hi ha tendència a la construcció de centres docents anti-vandàlics sense tenir en compte l'entorn. La manca d'arquitectes especialistes i la manca de consulta als docents, personal d'administració i serveis i als mateixos alumnes sobre les necessitats de l'espai, comporta sovint que es pensi només en el disseny i no a qui van dirigits. Sovint s'observen construccions que semblen pensades per assolir premis de disseny però que no són funcionals; de vegades, fins i tot, són humides, amb barreres arquitectòniques i en les quals es fa un ús inadequat de recursos lumínics i energètics. Es creu que és un malbaratament de les fortaleses que té la ciutat i una malversació de fons públics.

S'ha constatat, en zones pròximes a centres escolars, que existeixen papereres que es trenquen amb facilitat. S'ha observat que dins es llencen xeringues que després la canalla aprofita per jugar i, per tant, existeix el risc de talls, infeccions i malalties transmissibles. S'observen molts carrers de la ciutat bruts, plens d'excrements d'animals, amb manca de papereres i amb barreres. S'observa que el disseny respon més al criteri de ciutat pensada per circular que per habitar. Tanmateix, els carrers són un conglomerat d'identitats molts cops sense cap sentit per a la ciutadania. Solament tenen sentit per a la ubicació-orientació, però res més.

Així doncs, des del Grup de Salut, Medi Ambient i Consum hem considerat que a la ciutat de Tarragona les debilitats es transformen en manca de coordinació, manca d'un projecte comú de la ciutadania, un excés d'espais anomenats "durs" en detriment dels arbres i flors. Creiem que és una amenaça per a la nostra ciutat la desídia, l'oportunisme electoral, la contaminació en totes les seves vessants, la màgica il·lusió de suficiència que comporta manca de previsió i l'adopció de models no saludables en l'organització de la vida dels ciutadans i ciutadanes.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Les estratègies i les accions de millora plantejades impliquen que a Tarragona s'ha de treballar, en primer lloc, per fer èmfasi en el fet que els ciutadans i ciutadanes constitueixen el centre de les preocupacions relacionades amb el desenvolupament sostenible. En segon lloc, s'ha de potenciar la capacitat decisòria de la ciutadania, per la qual cosa la població ha de rebre coneixements i habilitats amb l'objectiu d'augmentar l'autoestima i responsabilitzar-se de fomentar una vida saludable i productiva en harmonia amb la naturalesa. Per tot això, plantejarem que s'hauria d'encetar una campanya dirigida a la població en general i que s'englobaria en l'eslògan de "Tarragona, cuida't". L'esmentada campanya podria concloure amb una setmana dedicada a promoure l'autoconsciència de la població referent a valors i actituds responsables i intel·ligents vers la salut, el medi ambient i el consum.

5. PROPOSTA DE MILLORA

L'urbanisme, com a disciplina científica, ha de fer possible la construcció de ciutats que permetin als seus habitants desenvolupar-se a tots nivells procurant alhora que ho facin en les millors condicions possibles. A través de la reglamentació adequada es tendeix a distribuir la població i les seves activitats conforme als preceptes de la higiene, l'estètica i les funcions urbanes que, segons Le Corbusier, segueixen el següent ordre: "habitar, treballar, distreure's i circular"¹⁰. Qualsevol ciutadà i ciutadana hauria de desplaçar-se a qualsevol lloc de la ciutat de manera segura, sense impediments, sense barreres. La població ha de gaudir d'espais que fomentin la seva salut. Es necessiten indrets condicionats a tots els grups d'edat, tenint especial cura amb la població gran i els discapacitats. S'haurien d'encetar campanyes i accions de millora com:

- **Un lloc per a tothom**
- Parcs per a la gent gran que fomentin la conversa, la recuperació, el veïnatge.
- Una ciutat sense barreres, amb semàfors sincronitzats per a la gent gran i disminuïts.
- Per això cal promoure activitats lúdiques per a la detecció de barreres i l'apropament de la ciutadania.
- **Silenci: escoltem i escoltem-nos.** El silenci a la ciutat. Delimitar zones de silenci lliures de vehicles. Establir dies sense cotxes i promoure minuts de silenci. Campanyes per detectar problemes acústics. Transport públic ecològic, adequat i segur.
- **Etiqueta blanca.** Coneixem la flora i fauna de la ciutat. Jardins d'herbes aromàtiques. Activitats lúdiques per conèixer la flora i fauna. L'agricultura a Tarragona, zona on es puguin conèixer les activitats agrícoles i ramaderes dels avantpassats.
- Camina i mira: els senders i camins de la ciutat.
- Promoure els esports no competitius com caminar, anar amb bicicleta, patinar... Zones adjacents lliures de cotxes. Elaboració de mapes de camins i senders. Senyalització.

¹⁰ Pumarola, A. (1980): Medicina preventiva y social. Higiene y sanidad ambiental. Tomo II. Madrid, Ed. Amaro, p. 613.

-
- Tarragona neta: animar la ciutadania a conservar una ciutat neta. Reconèixer els carrers nets i distingir-los. Més contenidors i papereres a l'abast de la població. Recollida selectiva. Caixes de cartró per a papers a les escoles.
 - Teu i meu: el preu de les coses. Exercicis didàctics per a la conscienciació del valor del mobiliari, serveis públics... Material didàctic com ara cromos i enganxines. Concursos per a grans i petits, a les escoles i mitjans de comunicació.
 - Observem la ciutat: diagnòstic de necessitats periòdiques amb l'ajut de les escoles. Exercicis didàctics per a la valoració de necessitats, problemes i riscos. Elaboració de registres d'identificació i solució de problemes.
 - Els noms dels nostres carrers: edició de plaques informatives on hi hagi el nom o noms del carrer, dates, història... Editar un llibre.
 - La música als jardins i parcs de la ciutat: concerts a l'aire lliure sense soroll.
 - Viver de músics: zona condicionada perquè els joves puguin assajar a preus assequibles en règim cooperatiu.
 - Trencar la nit: amb teatre i música diferent de la programada a l'actualitat a la zona del port, que ajudi a adoptar i mantenir hàbits saludables, allunyats de drogues de tot tipus.
 - Cuina i cuinetes: promoure jocs didàctics per conèixer la dieta mediterrània i el consum. Realitzar experiències didàctiques. Promoure Casal del Consum, lloc on desenvolupar experiències didàctiques de consum per a petits i grans.
 - Tarragona segura i saludable: simulacres anuals, plans d'autoprotecció en tots els edificis i llocs públics. Promoure la cultura de seguretat que permeti als ciutadans i ciutadanes d'adaptar-se als canvis. Reforçar la seva capacitat per absorbir, mitjançant un procés d'autoajustament, els efectes d'un determinat canvi en el seu medi ambient. Promoure la seva flexibilitat per adaptar-se als riscos. Promoure la sostenibilitat en totes les activitats productives. Promoure l'harmonia entre el turisme i la petroquímica.

Rosa Queralt Casanova

Professora de l'Escola d'Infermeria de Tarragona i doctora en Pedagogia
Coordinadora del Grup 3 del Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona

PATRIMONI I URBANISME

PATRIMONI I URBANISME

1. INTRODUCCIÓ

La majoria dels membres del grup estan vinculats professionalment a l'àmbit del patrimoni i l'urbanisme o bé al món de l'educació. El fet que un nombre significatiu dels membres del grup es dediquin professionalment a la preservació del patrimoni històric i urbanístic ha propiciat que durant aquest any el treball del grup s'hagi centrat especialment en qüestions relacionades més directament amb el patrimoni. No obstant això, s'ha fet explícita la necessitat d'aprofundir en l'àmbit de l'urbanisme.

Per altra banda, els membres del grup de treball provinents del món educatiu o d'àmbits més vinculats amb l'urbanisme han aportat "el contrapunt" educatiu des d'una perspectiva no només educativa, fruit de la seva qualitat de professionals de l'educació, sinó des d'una perspectiva social i personal com a ciutadanes i ciutadans de Tarragona.

S'han realitzat 5 reunions de grup amb el suport de l'equip tècnic del PEC. Normalment les reunions es feien els dijous de 19 a 21 h, al Museu d'Història de Tarragona, al carrer Cavallers, 14.

Els objectius que van consensuar per assolir en aquesta fase inicial del PEC de Tarragona són:

- Conceptualitzar i concretar l'àmbit d'anàlisi del grup.
- Determinar de manera concreta i consensuada la finalitat i objectius del grup de treball.
- Elaborar la matriu DAFO.
- Identificar i prioritzar les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats que, en relació al patrimoni i l'urbanisme poden condicionar el desenvolupament de Tarragona com a ciutat educadora.
- Determinar i prioritzar línies i accions estratègiques que, en relació amb el patrimoni i l'urbanisme, contribueixin al desenvolupament de Tarragona com a ciutat educadora.
- Proposar una acció de millora.
- Identificar les entitats clau vehiculadores de les accions de millora que es puguin derivar del treball del grup.

2. PUNT DE PARTIDA

El treball desenvolupat pel Grup de Patrimoni i Urbanisme s'inicià amb una reunió amb el coordinador del grup, el Sr. Lluís Piñol, per tal que, un cop analitzats els documents de treball "Proposta de concreció del PEC de Tarragona" i la "Guia metodològica per als grups de treball", es confeccionés una proposta d'activitats a realitzar per part del grup.

El primer pas per iniciar el desenvolupament d'aquesta fase de diagnòstic se centrà en la conceptualització i concreció de l'àmbit d'anàlisi del grup. Per fer-ho, es plantejaren un seguit de qüestions bàsiques com ara:

- Què entenem per patrimoni?
- Què entenem per urbanisme?
- Quina és la relació que hi ha o que hi hauria d'haver en relació al patrimoni i l'urbanisme?

Després de debatre aquestes qüestions clau s'arribà als acords següents:

- El concepte de patrimoni és molt ampli. No pot limitar-se només al patrimoni monumental, sinó que també inclou el documental, bibliogràfic, cultural, folklòric, urbanístic...
- Les manifestacions culturals i folklòriques poden considerar-se com a patrimoni; però, entrarien dintre de l'àmbit del grup?
- La conceptualització i delimitació del que s'entén per patrimoni queda clarament definida en el marc legislatiu corresponent (Llei de 1993).
- Patrimoni: tot allò creat o que ha estat creat i que determinades entitats s'encarreguen de preservar i difondre. En definitiva, de la gestió.
- Urbanisme: quin és el model de ciutat i cap on es desenvolupa.
- L'urbanisme és tan important o més que el patrimoni, ja que incideix sobre els dos termes.
- El terme urbanisme (passat, present, futur) inclouria el de patrimoni (passat).
- L'urbanisme s'identificaria amb un concepte de ciutat més global i des d'una perspectiva de projecció de futur en l'àmbit arquitectònic.
- L'actual coneixement de la ciutat permet superar el desenvolupament urbanístic inicial, que en el seu moment va ser caòtic.
- Què és el que identifica urbanísticament i patrimonialment cada zona de Tarragona?
- La ciutat, des d'una perspectiva urbanística, també s'ha de potenciar; no només és patrimoni "allò espectacular o antic".
- "L'urbanisme d'avui pot ser el patrimoni de demà".
- Atesa l'amplitud del grup, es planteja la possibilitat de crear dues comissions de treball.

Cal esmentar que ens vam centrar en alguns exemples com a *best practices* en el camp; en detallem alguns:

La ciudad de los niños

Rosario (Argentina)

Número: 1015

Data d'entrada: 17/03/1998

Creación de una Ciudad Educativa Moderna: Settimo Torinese entre educación, cultura, investigación e innovación en la era global (Réalisation d'une Ville Educative Moderne: Settimo Torinese dans la rapport entre l'éducation, la culture, la recherche et l'innovation à l'époque de la globalisation)

Settimo Torinese (Italia)

Número: 1677

Data d'entrada: 13/05/2002

Programas de Cultura y Patrimonio

Burgos (España)

Número: 1624

Data d'entrada: 27/07/2001

El Museo de la Ciudad Sustentable

Rosario. Carcarañá (Argentina)

Número: 1419

Data d'entrada: 30/10/2000

Campaña "Barcelona, ponte guapa" (Barcelona, posa't guapa)

Barcelona (España)

Número: 0990

Data d'entrada: 22/12/1997

Amb l'objectiu de fer més operatiu el treball del grup, acordem que, per a aquesta primera fase de desenvolupament del PEC, el Grup de Treball de Patrimoni i Urbanisme es proposa focalitzar la seva tasca cap als objectius següents:

Finalitat

Definir línies estratègiques per promoure i potenciar el patrimoni urbanístic i històric de la ciutat i el seu potencial educatiu.

Objectius

- Conèixer i analitzar les necessitats dels ciutadans i ciutadanes amb relació al patrimoni i l'urbanisme.
- Conèixer les entitats, els serveis i els recursos existents a la ciutat relacionats amb el patrimoni i l'urbanisme.
- Conèixer els serveis i les activitats que s'ofereixen des d'aquests recursos tant a les institucions educatives formal i no formals, com a la ciutadania en general.
- Analitzar les activitats que es desenvolupen actualment, i quines es podrien desenvolupar en el marc del PEC.
- Analitzar com els serveis i activitats ofertats arriben i com incideixen en la ciutadania.

- Potenciar la creació/articulació d'una xarxa d'informació que permeti arribar al ciutadà així com recollir les seves demandes en relació al patrimoni i l'urbanisme.
- Analitzar com les entitats que gestionen el patrimoni poden incidir educativament tant en la resta d'entitats educatives de la ciutat com en els ciutadans i ciutadanes.
- Proposar accions orientades a posar a l'abast de tots els ciutadans el patrimoni de la ciutat.
- Proposar accions que desenvolupin i enforteixin les relacions entre les entitats preservadores del patrimoni i les institucions educatives, especialment instituts i CEIP.
- Potenciar el coneixement la preservació i la difusió del patrimoni històric de la ciutat tant internament com externament.
- Potenciar un desenvolupament urbanístic sostenible de la ciutat en el qual el patrimoni històric s'hi insereixi de manera harmònica i positiva.

Cal esmentar que aquest seguit d'objectius també van tenir en compte la interpretació de les respostes extretes del treball de camp, que aquí enumerarem.

A. Quines accions hauria de promoure el govern de la ciutat per fomentar el coneixement, conservació i difusió del patrimoni històric i urbanístic de la ciutat de Tarragona?

- 1) S'hauria de buscar alguna acció que promoguéssim l'estimació per tot el patrimoni. Xerrada de divulgació per conèixer la història de la ciutat.
- 2) Màxim respecte i conservació de les restes arqueològiques que ja tenim i de les que van apareixent. Conservar els espais públics pensant en el benestar dels ciutadans i evitant al màxim l'especulació.
- 3) Presentar una miniguia de butxaca que es distribueixi en barris, col·legis, etc., tal com es va fer temps enrere, que estava penjada als ordinadors
- 4) Visites obertes. Concursos amb premis estudiantils. Potenciar el voluntariat cultural. Facilitar la investigació de materials.
- 5) Realització d'una web només del patrimoni històric, monumental, gastronòmic, etc., és a dir que ho englobi tot. Donar a conèixer els sistemes de què disposa Tarragona per a la promoció turística, així com millorar l'harmonia entre els habitatges i el patrimoni.
- 6) Facilitar l'accés al patrimoni històric i organitzar jornades i activitats per augmentar-ne el coneixement per part dels ciutadans. Col·laborar amb els centres d'ensenyament per incloure aquests aspectes en el currículum de l'alumnat.
- 7) Incrementar les visites guiades per un expert per assolir millor coneixement.
- 8) Creure'ns la idea que Tarragona és un tot, amb barris inclosos. Com? Primer, unint els barris i Tarragona i que les persones puguin desplaçar-se passejant (les barreres no són bones). Facilitar a les escoles, instituts, entitats, etc. els mitjans per poder fer activitats de coneixement de l'entorn. Per exemple: l'autobús gratuït per a excursions escolars a Tarragona des dels barris.

-
- 9) Plans escolars que s'incloguin dins dels currículums escolars de Tarragona. Plans informatius i formatius per a diferents estaments i associacions de la ciutat: joves, gent gran, etc.
 - 10) Promocionar les visites guiades, jornades de portes obertes. Promoció del patrimoni a les escoles i fomentar-ne el respecte.
 - 11) Posar els mitjans humans i econòmics necessaris, de manera que a través dels mitjans de comunicació s'il·lusioni el ciutadà amb realitzacions senzilles però reals.
 - 12) Activitats de difusió adreçades especialment a tots els col·lectius ciutadans.
 - 13) Realitzar excursions per la nostra ciutat, periòdiques i gratuïtes per barris.
 - 14) Millorar els indicadors dels monuments i facilitar-hi l'accés (al Pont del Diable, per exemple).
 - 15) La ciutat va ser elegida patrimoni mundial i les restes romanes de la part baixa sembla que no en formen part.
 - 16) Facilitar visites gratuïtes i guiades.
 - 17) Visites gratuïtes guiades, actes festius destinats a celebrar accions de conservació del patrimoni (però és important que els horaris estiguin a l'abast de tothom).
 - 18) Màxima informació i divulgació.
 - 19) Millorar la senyalització dels principals monuments.
 - 20) Publicació de guies o fer una altra vegada la col·lecció de cromos sobre els monuments.
 - 21) Informació ciutadana. Accés gratuït al patrimoni cultural. Accés als escolars amb excursions i xerrades.
 - 22) Activitat: "Coneix la teva ciutat", adreçada a la població escolar, en coordinació amb el Camp d'Aprenentatge. Finançament dels mitjans de transport. Carnet escolar gratuït per a museus. El dia de la Mercè, festa.
 - 23) Donar a conèixer el que tenim, organitzant excursions, sortides, concursos de fotografies per a cada monument, exposicions...
 - 24) Per la meua experiència, crec que en aquest àmbit la ciutat està força bé; trobo que hi ha més deficiències en altres àmbits. De totes maneres es podria augmentar l'oferta i difondre més els itineraris nocturns de l'estiu. Realitzar més activitats al Camp de Mart i al Circ romà. Disposar de guies gratuïts, almenys un dia a la setmana, i fer programes d'activitats variades en cadascun dels llocs on s'ofereixi la guia general com a activitats més concretes; per exemple, llegir les inscripcions de les muralles.
 - 25) Accions als col·legis: facilitar informació i l'accés físic a aquests coneixements i allò que impliquen als professionals educatius per tal que fomentin l'interès educatiu pel patrimoni històric i cultural pròpiament dit. Accions a tots els serveis públics. Jornades gratuïtes per accedir als museus, etc.
 - 26) Conservar en bon estat els monuments utilitzant les noves tecnologies, fer tallers per a les escoles, els ciutadans, activitats, etc.
 - 27) Hauria d'invertir més diners en la presentació del patrimoni i en la seva difusió.
 - 28) Cartells, cartells i més cartells a tots els monuments.
 - 29) Enviar programa i mapa urbà de tot el que és patrimoni històric de la ciutat; al mapa

caldría indicar en quins carrers hi ha reformes o obres. Que els ciutadans tarragonins no paguessin entrada per veure el patrimoni històric de la ciutat i els museus.

B. Quines activitats haurien de realitzar les associacions ciutadanes per fomentar el coneixement, conservació i difusió del patrimoni històric i urbanístic de la ciutat de Tarragona?

- 30) Vigilar i reivindicar la conservació i bon ús del patrimoni històric i urbanístic.
- 31) Invitar els ciutadans a través d'excursions programades a conèixer els nostre patrimoni històric i urbanístic.
- 32) Accions conjuntes. Voluntariat d'acollida turística, d'orientació i acollida social.
- 33) Llibrets gratuïts sobre el patrimoni de Tarragona, així com millorar les informacions als monuments, que haurien de ser més divertides (interactives, tallers infantils, més activitats d'animació), que ajudin a fer-les entenedores.
- 34) Programar activitats per difondre el patrimoni, amb la col·laboració de l'Administració local i comarcal.
- 35) Participar en les accions que promogui el municipi. Promoure les mateixes accions per aquests motius.
- 36) Fer promoció interna i difusió de les campanyes institucionals entre els seus associats.
- 37) Pressionar amb força els poders polítics i la ciutadania, per la qual cosa haurien d'augmentar la seva representativitat.
- 38) Motivar la gent dels barris a conèixer el patrimoni de la nostra ciutat.
- 39) Teatre romà: latrines del carrer de Sant Mique, 35.
- 40) Participar.
- 41) Es poden organitzar visites si l'Ajuntament proporciona ajuts.
- 42) En cas de rebre informació, transmetre-la.
- 43) Facilitar a les empreses per fer contractacions a mitja jornada. Formar la gent en mà d'obra necessària.
- 44) L'escola hauria de programar en el seu currículum la guia esmentada anteriorment.
- 45) Més protagonisme i ajudes de l'Ajuntament. Per exemple: monitors, xerrades educatives i vídeos informatius.
- 46) Col·laborar en aquesta difusió de coneixement, perquè sovint no valorem el que tenim, perquè ja ho tenim, i valorem més el que no està al nostre abast.
- 47) Difondre dossiers informatius. Plantejament d'activitats vinculades als casals, centres cívics.
- 48) Primer de tot "localitzant" i apreciament el patrimoni.
- 49) Col·laborar en les accions que iniciï el govern de la ciutat i/o indicar-li algunes accions prioritàries.
- 50) Les mateixes que s'indiquen a altres preguntes.
- 51) Fer excursions al patrimoni històric amb guies turístics, fer treballs sobre edificis o la història de diferents monuments i crear concursos de pintura sobre monuments de la ciutat.

C. En cas que formeu part d'alguna associació o entitat, quines activitats realitzeu per promoure el coneixement, conservació i difusió del patrimoni històric i urbanístic de la ciutat de Tarragona?

52) Al nostre barri s'han fet excursions.

53) Tallers de llengua oral catalana. Tallers d'acollida als nouvinguts.

54) Sortides al patrimoni artístic i històric de Tarragona. Relacionar eixos de Tarragona romana amb activitats de les entitats. Eixos d'animació/ recursos.

55) Incloure en el currículum de l'alumnat el coneixement del patrimoni de Tarragona. Fomentar visites i treballs relacionats amb aquest patrimoni.

56) Un cop l'any demanem una visita guiada per la ciutat romana i ens la concedeixen. Creiem que seria convenient, mentre el públic hi participés, fer-ho dues o més vegades l'any.

57) Participar, fomentar i potenciar el nostre patrimoni entre els associats.

58) Elaborar maquetes fetes amb porexpan dels monuments del patrimoni històric.

59) Denunciem l'estat lamentable en què es troben.

60) Crèdits de síntesi. Sortides culturals.

61) L'associació no té mitjans per a aquest tipus d'activitats, però s'aprofiten les excursions per a visites culturals.

62) Acompanyament dels casals que ens visiten i dels que vénen a Salou a celebrar les noces, d'acord amb el programa de la Generalitat.

63) Portar el nom de Tarragona per tot l'àmbit en el qual ens movem.

64) Excursions per la ciutat.

65) Vam fer un consell nacional a Tarragona i a la tarda vam oferir una visita guiada a la Tarragona romana perquè coneguessin la meravella de què disposem.

D. Si desitgeu realitzar alguna aportació més respecte a aquest àmbit, si us plau, escriviu-la a continuació.

66) Poder participar en el consell directiu del PEC.

67) Em sembla que cal impulsar la campanya "Tarragona, patrimoni de la humanitat" perquè arribi a tots els ciutadans de Tarragona.

68) Ens agradaria força que es realitzessin sortides per la ciutat, i que es donés a conèixer als nostres veïns tot allò que té Tarragona.

69) Demanem que el netegin i que es pugui visitar, ja que surt a la guia de la ciutat com a monument.

70) No. Falta personal qualificat en professions manuals.

71) Intercanvi de cultures entre el col·lectiu immigrant.

3. ANÀLISI DE NECESSITATS

En el cas del Grup de Patrimoni i Urbanisme, la definició de la matriu DAFO ha estat el resultat de les diferents reunions de treball que ha mantingut el grup en aquesta primera fase de desenvolupament del PEC.

El procés seguit ha estat fonamentalment el debat i la reflexió conjunta respecte a tres aspectes clau:

- Quin és el lloc que hauria d'ocupar el patrimoni i l'urbanisme de Tarragona en el desenvolupament d'un projecte educatiu de ciutat. És a dir, allò desitjable, l'horitzó que volem assolir.
- Quina és la situació actual respecte a l'aprofitament educatiu dels recursos patrimonials i urbanístics de la ciutat (espais urbans, monuments històrics, institucions i entitats de la ciutat vinculades amb el patrimoni i l'urbanisme...)
- Com optimitzar de manera progressiva i eficient el potencial educatiu del patrimoni i els espais urbans de la ciutat.

Aquest procés de diagnosi inicial, fonamentat en la discussió i el debat grupal, ha partit sobretot de l'experiència personal (com a ciutadans i ciutadanes) i professional (com a professionals de l'educació, l'urbanisme i la gestió del patrimoni històric i cultural de la ciutat).

Els documents de referència consultats pel grup han estat fonamentalment, la Guia metodològica, la ponència d'Eudald Carbonell i el Banc de Documents de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores (<http://www.edcities.bcn.es>). Aquesta darrera font d'informació ens ha permès recollir diferents experiències desenvolupades per altres ciutats educadores. Experiències que han estat analitzades com a "bones pràctiques" (experiències efectives en altres ciutats educadores per a la promoció del patrimoni i l'urbanisme com a recurs educatiu), emfatitzant la necessitat i la viabilitat de ser desenvolupades en la nostra ciutat.

3.1 Debilitats

- Manca de comunicació bidireccional entre les diferents zones de Tarragona, especialment entre el centre de la ciutat i els barris.
- Necessitat de potenciar el coneixement del patrimoni històric entre la ciutadania.
- Necessitat de potenciar la difusió interior (ciutadania) i exterior (banc d'experiències de l'associació internacional de les ciutats educadores) de les activitats educatives i culturals relacionades amb el patrimoni i l'urbanisme que es realitzen a Tarragona.
- Conceptualització limitada, reduccionista i fragmentada del patrimoni històric i urbanístic,

limitat a determinades èpoques històriques i/o sobrevalorant-les.

- Excessiva identificació/associació del patrimoni històric de Tarragona amb la Tàrraco romana.
- Fragmentació del coneixement del patrimoni històric i urbanístic derivat de la pròpia realitat de la ciutat i de la seva manera de ser historiada.
- Necessitat de desenvolupar una xarxa d'equipaments culturals relacionats amb l'urbanisme.
- Manca de normatives vinculants que regulin la política local en relació amb el patrimoni i l'urbanisme.
- Manca d'una valoració objectiva i crítica del patrimoni històric i cultural de la ciutat.

3.2 Amenaces

- Menysvaloració del patrimoni històric i urbanístic respecte a altres aspectes de la vida social a priori econòmicament més productius.
- Dificultat d'equilibrar els interessos i les necessitats derivades del desenvolupament econòmic (indústries, comunicacions...) amb la preservació del patrimoni i el desenvolupament urbanístic.
- Pèrdua de memòria històrica.
- Risc d'interpretar el patrimoni històric i cultural des d'una perspectiva folklòrica.
- Manca de transversalitat en les actuacions relacionades amb la preservació del patrimoni històric i cultural.
- Excessiva burocratització dels tràmits que afecten la utilització del patrimoni històric i urbanístic amb finalitats educatives.
- Tractament de l'espai ciutadà no com una forma d'organització urbana destinada al confort social sinó com un espai de negoci, especulació i apropiació urbana en detriment del patrimoni col·lectiu.

3.3 Fortaleses

- Declaració de Tarragona com a patrimoni de la humanitat.
- Patrimoni històric, cultural i urbanístic ric i divers quantitativament i qualitativament.
- Existència de professionals en la gestió del patrimoni amb experiència en la dinamització cultural.
- Existència de projectes actius per potenciar el coneixement del patrimoni històric, urbanístic i cultural en l'àmbit educatiu formal.
- Existència de diversos museus actius interessats i capacitats per il·lusionar la societat civil a prendre part activa en la conservació, promoció i difusió del patrimoni històric i urbanístic de la ciutat.
- Creixent projecció exterior de la ciutat de Tarragona.
- Alt atractiu turístic de la ciutat, tant pel que fa a turisme interior com exterior.

3.4 Oportunitats

- Tendència a considerar el patrimoni històric i cultural com a factor clau per a la preservació d'identitats culturals en una societat globalitzada.
- Increment de la consciència social envers el desenvolupament urbanístic racional i sostenible.
- Desenvolupament del Fòrum de les Cultures 2004 a Barcelona.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES

- Definir una estratègia que, partint de la realitat social, econòmica, política, cultural, patrimonial i educativa de la ciutat de Tarragona, ens permeti articular un corpus teoricopràctic orientat a la socialització del patrimoni cultural dels ciutadans i ciutadanes de Tarragona com a element clau per al desenvolupament de la ciutat com a espai educatiu participat per tots els agents socials de la ciutat.
- Convertir el teixit urbà en una xarxa de coneixement històric és una proposta que permet la convergència d'interessos de distints tipus. Bàsicament, la viabilitat i la productivitat de la proposta de la socialització del patrimoni per la via educacional i la transformació en intel·lectual col·lectiu de tota la societat que vulgui incorporar-se críticament al procés.
- Definir una política local de promoció del patrimoni històric i urbanístic.
- Entendre el patrimoni com a objecte articulador de realitats humanes.
- Desenvolupar una estratègia ecosocial que faci sostenible el progrés i la renovació d'infraestructures urbanes de tota mena.
- Desenvolupar una visió del patrimoni que contribueixi a la formació històrica dels ciutadans i bàsicament a la seva implicació com a actiu social.
- Potenciar el valor productiu dels espais històrics de la ciutat.
- Articular accions educatives sobre el patrimoni i l'urbanisme de la ciutat que contribueixin a incrementar el potencial i atractiu turístic de la ciutat. Turisme educatiu orientat al turisme interior i a l'exterior.
- Potenciar el desenvolupament sostenible i harmònic de la indústria turística i cultural en relació al patrimoni i l'urbanisme.

5. PROPOSTA DE MILLORA

Descripció general

Promoció estratègica del potencial educatiu del patrimoni històric i urbanístic de Tarragona. L'acció de millora que es presenta parteix de la necessitat de definir una estratègia que, a través de l'anàlisi de la realitat social, econòmica, política, cultural, patrimonial i educativa de la ciutat de Tarragona ens permeti articular un corpus teoricopràctic orientat a la socialització del patrimoni cultural dels ciutadans i ciutadanes de Tarragona com a element

clau per al desenvolupament de la ciutat com a espai educatiu participat per tots els agents socials de la ciutat.

Finalitat i objectius

1. Construir un marc teòric sobre l'espai patrimonial i l'educació com a marc històric i contingent de les realitats humanes en un territori determinat. Aquesta construcció haurà d'abordar la dialèctica espai urbà-espai rural com una realitat econòmica i, per tant, com una realitat social tan pretèrita com present i futura.

2. Discutir el marc teòric en un comitè de coordinació, pràctic i vinculant, del qual formin part les forces polítiques, culturals, científiques i econòmiques del territori que serà intervingut per desenvolupar el projecte educador.

3. Formar en el si del comitè unes comissions de treball específic que permetin entendre el desenvolupament històric des de la perspectiva històrica documental i arquitectònica integrada.

4. Crear una comissió cívica en la qual els educadors i els interessats puguin plantejar problemes socials i culturals que facin referència al tractament del patrimoni sota la perspectiva educadora i mitjançant un procés interactiu amb participació ciutadana.

5. El comitè serà un organisme que pren decisions que vinculen; haurà de portar a terme un referèndum periòdicament en un temps determinat perquè els ciutadans es puguin manifestar sobre els grans problemes que planteja la ciutat de Tarragona com a ciutat educadora.

6. Els partits polítics i les associacions ciutadanes han de tenir representació en un organisme de coordinació que explicitarà el funcionament dels treballs de cara al control i seguiment dels plantejaments.

7. Les diferents comissions s'hauran de coordinar de manera que tots els grups de treball del projecte Tarragona ciutat educadora estiguin en contacte permanent.

Accions i objectius

- Selecciona els centres i entitats que participaran en el projecte i contactar-hi: Àrea de Patrimoni i Urbanisme, museus, Arxiu Històric, llars d'infants, CEIP, IES, UEC, centres cívics...
- Crear un grup de treball orientat a promocionar la preservació, difusió i potenciació del patrimoni històric i urbanístic de la ciutat des de la perspectiva del desenvolupament sostenible.

-
- Definir i desenvolupar una estratègia de participació ciutadana envers la generació d'un teixit urbà en una xarxa de coneixement històric.
 - Definir un calendari de reunions de treball del grup (reunions mensuals).
 - Recollir i analitzar experiències, programes, activitats, serveis, recursos (bones pràctiques) desenvolupats per les entitats de la ciutat vinculades amb el patrimoni i l'urbanisme.
 - Recollir i analitzar documents relacionats amb l'àmbit de treball (marc legislatiu, marc teòric...).
 - Contactar amb projectes similars desenvolupats en el marc del PEC d'altres ciutats (bones pràctiques).
 - Fer el diagnòstic: elaborar un estudi orientat a detectar les necessitats i les demandes de les institucions educatives de la ciutat en relació amb l'aprofitament de les potencialitats educatives del seu patrimoni històric i urbanístic, així com les necessitats i demandes de les institucions dedicades a la preservació i difusió del patrimoni històric i urbanístic per poder adequar els serveis i activitats que ofereixen a les necessitats de la ciutadania.
 - Fer difusió: definir i articular estratègies de difusió del treball desenvolupat pel grup (fòrums, debats...)

Institucions i entitats vehiculadores

- Àrea de Patrimoni de l'Ajuntament de Tarragona
- Àrea d'Urbanisme de Tarragona
- Àrea de Relacions Ciutadanes
- Museu d'Història de Tarragona
- Museu d'Art Modern
- Museu Diocesà de Tarragona
- Museu Nacional Arqueològic
- Museu del Port de Tarragona
- Patronat Municipal de Turisme
- Cambra Oficial de la Propietat Urbana
- Col·legi Oficial d'Arquitectes
- Col·legi Professional d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics
- Institucions d'educació formal i informal
- Ciutadania

El desenvolupament de la present proposta requereix un treball de col·laboració entre diferents institucions:

- Institucions d'educació formal: llars d'infants, CEIP, IES, Universitat...
- Institucions d'educació no formal: centres cívics, centres de formació d'adults...
- Administració local

Accions realitzades fins al moment

Contacte amb diferents institucions i entitats educatives que poden actuar com a vehiculadores de la proposta: IMSS, Centre Cívic de Torreforta...

Recollida d'informació respecte a:

- Programes desenvolupats per diferents centres educatius de Tarragona.
- Programes impulsats per l'IMSS i desenvolupats als centres cívics.
- Experiències de referència d'altres ciutats.

Conclusions i línies de futur

Amb relació al treball del grup, de cara a posteriors fases de desenvolupament del PEC, el Grup de Patrimoni i Urbanisme considerem que, pel que fa als membres/entitats que formen part del grup de treball:

- Caldria comptar amb la participació d'altres entitats com ara el Centre de Recursos d'Ensenyament, i també d'aquelles que representin "tot el patrimoni que no és pedra".
- Caldria que algun tècnic de l'Ajuntament relacionat amb l'Àrea d'Urbanisme s'integrés al grup.

Lluís Piñol Masgoret

Director del Museu d'Història de Tarragona
Coordinador del Grup 4 del Projecte Educatiu de Ciutat

CONVIVÈNCIA I DIVERSITAT

CONVIVÈNCIA I DIVERSITAT

1. INTRODUCCIÓ

La majoria dels membres del grup estan vinculats professionalment a l'acció educativa en l'àmbit de la convivència i la diversitat. I, això, des de nivells i àmbits educatius i associatius diversos (direcció de centres educatius, comissió d'atenció a la diversitat, professors d'educació especial, professors d'universitat en ensenyaments vinculats amb el fenomen de la convivència i la diversitat, associacions de veïns...). S'han realitzat 9 reunions, que normalment es feien els dimarts de 18 a 20 h al CEIP Saavedra.

2. PUNT DE PARTIDA

Per iniciar aquest procés de reflexió ha estat fonamental el debat conjunt respecte a aspectes clau com ara:

- A què ens referim en parlar de diversitat?
- Quins són els factors que incideixen en la configuració del que es coneix com a situació de risc d'exclusió social?
- Quina és la situació actual i els reptes de futur que ha d'encarar la ciutat de Tarragona en relació amb la convivència i la diversitat?
- Quines accions poden desenvolupar-se en el marc del PEC per potenciar la convivència en la diversitat en la nostra ciutat?

Aquest procés de diagnosi inicial, fonamentat en la discussió i el debat grupal, ha partit sobretot de l'experiència personal (com a ciutadans i ciutadanes) i professional (com a professionals de l'educació, vinculats directament amb l'àmbit d'anàlisi del grup).

Els documents de referència consultats pel grup han estat fonamentalment, la Guia metodològica, la ponència del Dr. Juanjo Pujadas i el Banc de Documents de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores (<http://www.edcities.bcn.es>).

Aquesta darrera font d'informació ens ha permès recollir diferents experiències desenvolupades per altres ciutats educadores. Experiències que han estat analitzades com a bones pràctiques (experiències efectives en altres ciutats educadores per a la promoció de la diversitat i la convivència com a recurs educatiu) emfatitzant la necessitat i la viabilitat de ser desenvolupades a la nostra ciutat.

Un altre punt de partida important per al grup han estat els resultats del treball de camp, que aquí enumerarem breument:

A. Quines accions hauria de promoure el govern de la ciutat per fomentar la convivència en la diversitat dels seus habitants?

- 1) Fer activitats on puguin conivre de manera pacífica i lúdica tots els habitants de Tarragona. Evitar que les diferents ètnies que viuen a Tarragona es tanquin en guetos.
- 2) Implicar-se de manera que l'educació en la diversitat no depengui només de les escoles. Evitar la formació de guetos en cap escola ni zona de la ciutat.
- 3) Exposicions. Trobades interculturals. Elaboració de materials didàctics. Recull de jocs i tradicions.
- 4) Convertir la diversitat en un fet normal. Tots som persones.
- 5) Activitats d'interculturalitat, oferint noves llengües a l'escola d'idiomes, intercanvis culturals, etc.
- 6) Fomentar la participació de tots els ciutadans en les associacions de la ciutat amb l'objectiu que sigui una eina d'integració i convivència.
- 7) Informar que tothom som iguals, homes i dones, i que no es tolerarà cap acció que no respecti els drets humans.
- 8) No creació de guetos, per exemple a les escoles (cosa que ha passat a Campclar i hi ha perill que passi a d'altres escoles). Quan es reparteix millor, és més fàcil acceptar i participar en activitats que puguin organitzar els col·lectius.
- 9) Promoure les relacions entre els diferents grups socials, racials, descentrats de la ciutat. Evitar guetos en qualsevol àmbit: econòmic, cultural, d'habitatges, en les escoles, etc.
- 10) Fer trobades de diferents cultures que convien a la nostra ciutat perquè la gent es conegui.
- 11) Desenvolupar les zones més pobres i augmentar les possibilitats de treball de tots els ciutadans, ja que a través del treball es fomenta la convivència.
- 12) Habilitar espais de trobada. Organitzar activitats lúdiques interculturals.
- 13) Promoure el coneixement de les diverses cultures a través de campanyes a les escoles i al carrer.
- 14) Una llar per a les persones grans.. Una guarderia infantil pública.
- 15) Fer una fira de costums no autòctones.
- 16) S'hauria de fomentar la integració d'immigrants a les escoles perquè els nens s'acostumin a conivre en diversitat.
- 17) Crear concursos perquè les associacions puguin compartir i així ampliar la seva àrea d'acció.
- 18) Programar activitats comunes.
- 19) Fomentar activitats conjuntes.
- 20) Festa de la diversitat. Potenciar la idea que "Tarragona som tots, la fem entre tots". Elaboració d'un programa conjunt amb les associacions de veïns i les entitats de la ciutat.
- 21) Donar més suport a la redistribució de les persones immigrants. Crear una societat, per exemple, sense barreres arquitectòniques.
- 22) El govern hauria de partir de l'atenció a aquesta diversitat, per tal de garantir la convivència: plans d'acollida, fòrums de professionals que analitzin les necessitats reals i

facin un seguiment, dotar les institucions educatives de programes, professionals adequats, etc. És necessari elaborar la concepció d'intercultural que volem per la ciutat per poder començar a intervenir.

23) Quan eduquem en els valors humans positius, estem educant en el respecte, el civisme i la convivència.

24) A la nostra escola conviuen amb unitat gent molt diferent.

25) Buscar mitjans per conèixer les cultures respectives.

26) És una pregunta força complicada i difícil de contestar.

27) Promocionar encara més intercanvis amb l'estranger o amb les ciutats agermanades de la ciutat.

28) Dissenyar activitats que tinguin com a base a la tolerància.

B. Quines accions haurien de realitzar les associacions ciutadanes per fomentar la convivència en la diversitat dels seus habitants?

29) Obrir més les seves portes perquè hi tinguin cabuda en les seves activitats gent més diversa.

30) Vetllar pel compliment dels punts esmentats anteriorment. Acollir membres d'altres cultures i estaments socials dins de la seva activitat diària.

31) Actuacions conjuntes.

32) Ensenyar cultures, a través de xerrades, tallers, jocs interculturals, intercanvis, cine fòrum...

33) Fer campanyes de divulgació de les seves activitats per obrir-les a tots els ciutadans, en especial a aquells que acaben d'arribar a la ciutat.

34) Donar suport a totes les activitats i els projectes que promou l'Ajuntament.

35) Donar a conèixer, crear debat sobre costums, etc. És important treure la por que té la gent a la vinguda de persones d'altres llocs. No sé com.

36) Intentar i moure accions de relació entre les diferents associacions que treballen aquesta convivència en la diversitat.

37) Ajudar a fomentar i integrar diferents cultures.

38) Pressionar els poders públics, polítics, perquè minvi l'atur dels ciutadans i augmenti, per tant, la seguretat.

39) Realitzar la Setmana de la Diversitat.

40) Fer actes lúdics al voltant de la diversitat.

41) Es podrien organitzar contactes culturals amb immigrants perquè la gent es pugui conèixer.

42) Fer cursos de cuina, costums.

43) Agrupar els diferents col·lectius, obrir-nos una mica més a les seves cultures.

44) Activitats en què es proporcionin informació o/i difusió de les característiques i els costums d'altres cultures i/o persones amb necessitats educatives especials. Acostar-se als immigrants i fer-los partícips de l'oferta que hi ha a la ciutat.

45) Realitzar treballs de sensibilització i suport a la població des dels serveis públics amb

què compta cada districte urbanístic (difusió de dossiers informatius de cada cultura que integra la ciutat, crear espais interculturals per permetre la convivència, com teatres, etc.)

46) Calen recursos i programes actius i efectius. De continuïtat.

47) Per l'amor a l'art.

48) Promoure activitats que facilitin la integració de tothom.

49) Les associacions ciutadanes han de procurar encaminar a les persones pel bon camí, quan es detecta que se'n desvien.

50) Crear una mostra culinària sobre menjars típics de les diferents associacions o casals d'immigrants espanyols a la ciutat. Tertúlies a la ràdio amb persones de diferents nacionalitats. Comparatives als diaris sobre gent de diferents països residents a Tarragona.

51) Fomentar la igualtat de les oportunitats per a tots, catalans i no catalans.

C. En cas que formeu part d'alguna associació o entitat, quines activitats realitzeu per promoure la convivència, la participació i el civisme?

52) Al nostre barri conviuen diversos grups socials, la convivència de vegades és difícil, però l'associació acull en les activitats i en les festes tota mena de gent, sobretot infants.

53) Curs de descoberta i formació de líders socials (dracs).

54) Tallers, jocs interculturals, trobades.

55) Al centre tenim un pla d'acollida per millorar el període d'adaptació de l'alumnat.

56) Durant tot l'any fem aactivitats perquè e els nostres associats tenguin entre ells millor convivència i coneixement. .

57) Intentem integrar totes les persones que vénen a associar-se i les acceptem en totes les activitats.

58) Diverses activitats destinades a la integració del nostre barri.

59) Educació. Xerrades.

60) Encara no s'han realitzat accions en aquest sentit.

61) De caràcter lúdic, com ball i diverses festes assenyalades; de culturals, com cant coral, tallers de dibuix i pintura, punta de coixí i manualitats; o les de distracció com billar, escacs, petanca i altres jocs de taula.

62) Tallers per als nens i cursets de ball per a tothom.

63) Cap.

64) Cap, per manca de pressupost.

65) Pregunta contestada en altres apartats.

66) Organitzem trobades arreu de Catalunya, reunions amb altres entitats, etc.

67) Formació en la interculturalitat.

D. Si desitgeu realitzar alguna aportació més respecte a aquest àmbit, si us plau, escriviu-la a continuació.

68) Ens agradaria fer activitats referents a aquest tema.

69) Caldria subvencionar activitats perquè els immigrants en formessin part. Dedicar més espais i zones a parcs infantils que disposin de recursos per a nens amb necessitats

educatives especials. Així conviuran tots els nens en la mateixa zona.

70) No.

71) La convivència s'hauria d'entendre des de les dues vessants del qui viu aquí i la vessant del nouvingut.

Caldria anomenar també algunes experiències que van ser punt de partida per a la nostra tasca: En el context de la nostra ciutat hi ha experiències similars que poden orientar i enriquir el desenvolupament de l'acció que es presenta. A títol d'exemple, podem esmentar:

- El Seminari sobre Unitats d'Escolarització Compartida, impulsat per l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Rovira i Virgili.
- El programa Coordinació de l'Absentisme, impulsat per la UBASP de Campclar en coordinació amb els centres d'ensenyament de la zona, i destinat a la població escolar.

Altres experiències impulsades en el marc dels projectes educatius de ciutat desenvolupats per altres ciutats i que poden servir de bones pràctiques que orientin la implementació de l'acció proposada són:

Atención a la Diversidad: Necesidades educativas especiales derivadas de situación social

Pinos Puente (Espanya)

Número: 1605

Data d'entrada: 22/06/2001

La convivencia a la comunidad educativa de l'Hospitalet de Llobregat (La convivència en la comunitat educativa de L'Hospitalet de Llobregat)

Hospitalet del Llobregat, L' (Espanya)

Número: 1560

Data d'entrada: 26/07/2001

La aceptación de la diversidad en los Institutos de Enseñanza Secundaria: asignatura pendiente.

Gandia (Espanya)

Número: 1586

Data d'entrada: 24/07/2001

Convocatoria Barcelona Identidades (Convocatòria Barcelona Identitats)

Barcelona (Espanya)

Número: 1577

Data d'entrada: 28/06/2001

Un mundo de juegos en l'Eixample (Un món de jocs a l'Eixample)

Barcelona (Espanya)

Número: 1110

Data d'entrada: 18/01/1999

Talleres municipales de apoyo socio-educativo al estudio

Bilbao = Bilbo (España)

Número: 1659

Data d'entrada 14/03/2002

Mejora de la calidad y la igualdad educativa en la ciudad (Millora de la qualitat i la igualtat educativa a la ciutat)

Girona (Espanya)

Número: 1618

Data d'entrada: 10/10/2001

3. ANÀLISI DE NECESSITATS

La definició de la matriu DAFO realitzada pel Grup de Convivència i Diversitat representa la cristal·lització del treball que ha fet el grup en aquesta primera fase del desenvolupament del PEC.

Cal destacar molt positivament l'alt grau d'implicació del Dr. Juanjo Pujadas en el treball realitzat pel grup i, molt especialment, en la definició de la matriu DAFO.

3.1 Debilitats

- Manca d'estudis prospectius en relació amb el desenvolupament dels diversos factors que incideixen en la possible existència o sorgiment de problemàtiques socials respecte a la convivència i la diversitat en l'àmbit local.
- Manca d'una política local vinculant i prescriptiva que orienti el disseny i desenvolupament d'un pla local en relació amb la convivència en la diversitat des d'una perspectiva de desenvolupament local sostenible.
- Manca de comunicació i desenvolupament d'accions transversals entre les diferents entitats i associacions cíviqes relacionades amb la convivència en la diversitat.
- Manca de comunicació bidireccional entre les diferents zones de Tarragona, especialment entre el centre de la ciutat i els barris. Gairebé l'únic que els relaciona és el transport urbà.
- Existència de guetos urbanístics i segregació social en relació amb la zona de residència i escolarització dels ciutadans i ciutadanes.
- Desconeixement i desconfiança de les diferents manifestacions culturals de la nostra ciutat.

-
- Desconsideració de la importància de les migracions interiors en el desenvolupament de la història recent de la ciutat.
 - Manca de difusió interior (ciutadania) i exterior (Banc de Documents de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores) de les activitats educatives i culturals relacionades amb la convivència i la diversitat ciutadana que es realitzen a Tarragona.

3.2 Amenaces

- Increment dels factors que incideixen en els problemes socials relacionats amb la convivència i la diversitat.
- Manca de polítiques vinculants i prescriptives orientades a la inserció socio-laboral dels col·lectius en situació d'exclusió social, concebudes des de la perspectiva de desenvolupament social comunitari sostenible i no des de perspectives assistencialistes.
- Manca de transversalitat en les actuacions relacionades amb convivència i la diversitat.
- Percepció social negativa del fenomen de la immigració.
- Increment dels conflictes entre col·lectius entre els quals existeixen diferències culturals.
- Risc de caure en el "culturalisme". És a dir, creure que el problema són les diferències culturals.
- Pèrdua de memòria històrica. En les problemàtiques i conflictes relacionats amb els fluxos migratoris, moltes vegades s'oblida que la història recent del nostre país ha estat marcada per la migració interna i per l'immigració externa.
- Perversitat dels discursos i conceptes relacionats amb la convivència i la diversitat. Per exemple, el terme tolerància. "Qui sóc jo per tolerar-te?" La tolerància implica una situació de desigualtat i de submissió. El grup dominant tolera el grup dominat. "La tolerància és sempre un programa de mínims".

3.3 Fortaleses

- Principi d'acord per elaborar un mapa escolar que, entre altres aspectes, realitzi un estudi de la distribució demogràfica de la ciutat en relació a l'escolarització.
- Existència d'entitats i associacions cíviques actives que desenvolupen activitats orientades a fomentar la convivència en la diversitat, bé de manera explícita (SOS Racisme), bé de manera implícita (centres cívics).
- Existència de centres cívics que poden estar interessats a participar activament en el desenvolupament del PEC. Podrien actuar com a vehiculadors d'accions de millora.
- Existència de projectes actius en relació a potenciar la convivència i la diversitat. Per exemple, les activitats desenvolupades pels centres cívics.
- Existència de múltiples experiències orientades a potenciar l'atenció a la diversitat en l'àmbit educatiu.

3.4 Oportunitats

- Increment de la sensibilització social per potenciar accions orientades a fomentar la convivència en la diversitat a partir d'accions locals pensades globalment.

-
- Desenvolupament del Fòrum de les Cultures 2004, a Barcelona, i de l'Any Europeu de les persones amb discapacitat intel·lectual.
 - Transformació de la perspectiva assimiladora cap a la inclusiva en l'acció socioeducativa en l'atenció a la diversitat.
 - Increment de la consciència social envers el desenvolupament social sostenible en un marc de convivència intercultural.
 - Tendència a considerar la diversitat com a element enriquidor.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Potenciar la conceptualització inclusiva i no etnocèntrica de l'àmbit d'actuació: convivència i diversitat

La configuració dels conceptes convivència i diversitat ha estat marcada per una conceptualització etnocèntrica i, fins i tot, segregacionista.

El desenvolupament d'un PEC representa una oportunitat que cal aprofitar per contribuir a una conceptualització inclusiva i no etnocèntrica de l'àmbit d'actuació.

Per fer efectiva aquesta línia estratègica caldrà desenvolupar accions concretes que, en el marc del PEC, contribueixin a potenciar la conscienciació ciutadana del fet que totes i tots som diversos i diferents i la necessitat que les institucions i entitats que desenvolupen accions socioeducatives en aquest àmbit adoptin una perspectiva inclusiva i que evitin caure en l'assistencialisme integrador.

Algunes accions en aquesta línia podrien ser:

- Jornades de divulgació
- Setmana de la Diversitat

La diversitat cultural com a oportunitat per al desenvolupament social sostenible de la ciutat de Tarragona en el marc del PEC

Tots els habitants d'una ciutat han de poder gaudir, en condicions de llibertat i d'igualtat, dels mitjans i oportunitats de formació, d'esbarjo i de desenvolupament personal que la ciutat ofereix. Caldrà, doncs, tenir en compte totes les categories, amb les seves necessitats particulars.¹²

El desenvolupament històric de la ciutat de Tarragona ha donat lloc a la configuració d'una societat caracteritzada per la gran diversitat dels seus membres.

¹² http://www.edcities.bcn.es/cat/cat_1_fs.htm

En relació amb la diversitat cultural, la situació geogràfica de la ciutat ha afavorit la confluència i l'acolliment de persones de procedència geogràfica i cultural diversa i dispersa. I, això, tant en relació amb moviments migratoris nacionals com internacionals.

El desenvolupament social sostenible de la ciutat i els ciutadans de Tarragona en relació amb la convivència i la diversitat cultural ha d'orientar-se a la conscienciació política i ciutadana del fet que la diversitat cultural representa una oportunitat per al desenvolupament i enriquitment personal i col·lectiu dels ciutadans de Tarragona.

En el marc del PEC de Tarragona han de desenvolupar-se actuacions que garanteixin, per una part, l'accés a l'educació integral de totes i tots els ciutadans en igualtat de condicions; per l'altra, el desenvolupament positiu de totes les manifestacions culturals que viuen i conviuen en la nostra ciutat. Només d'aquesta manera serà possible combatre qualsevol forma de marginació i/o exclusió cultural i assolir de manera efectiva el primer principi explicitat per la carta de ciutats educadores:

Per fer efectiu aquest principi i la línia estratègica desenvolupada, algunes de les accions de millora serien:

- Impulsar el desenvolupament d'una identitat cultural integradora.
- Generar i/o potenciar els mecanismes de comunicació i diàleg que permetin la inclusió de les diferents manifestacions culturals dels habitants de Tarragona en la vida cultural de la ciutat i la seva difusió sense restriccions.
- Oferir igualtat d'oportunitats d'accés a la cultura i l'apropament de les diverses manifestacions culturals al conjunt dels ciutadans i ciutadanes de la ciutat, considerant que l'accés a la cultura és un dret fonamental de tota persona.
- Potenciar la configuració d'un teixit social integrador.

Potenciar l'educació integral i la formació permanent dels ciutadans, específicament i explícitament en relació amb la convivència i la diversitat com a base fonamental per garantir la convivència en la diversitat i el desenvolupament social sostenible de la ciutat
Aquest repte i responsabilitat no pot recaure únicament i exclusivament sobre les institucions educatives formals, sinó que ha de ser compartit per tots els agents socials de la nostra ciutat.

Possibles accions:

- Potenciar l'escola i els centres educatius com a espais de cohesió i d'integració, de participació i de construcció de la ciutat com a ciutat educadora (L.3.2.).
- Potenciar els espais de la ciutat com a espais i recursos educatius per promoure l'educació per a la convivència en la diversitat i articular accions de suport a les activitats desenvolupades per les institucions d'educació formal i no formal. (L.3.3.).

Potenciar la igualtat de gèneres

Algunes de les accions concretes són:

- Fomentar la participació activa de les dones en igualtat de condicions en tots els àmbits de la vida social, cultural, educativa, política, laboral i econòmica.
- Fomentar la igualtat de la remuneració en el treball.
- Fomentar la flexibilitat laboral en les situacions de maternitat/paternitat.
- Fomentar la distribució equitativa de les responsabilitats en l'àmbit familiar: coresponsabilització en la cura de la família, repartiment de les tasques domèstiques...
- Desenvolupar programes específics orientats a combatre la violència contra les dones en l'àmbit familiar i en qualsevol altre àmbit de la vida social i col·lectiva.

Potenciar un desenvolupament demogràfic racional, equilibrat, de manera que esdevingui un factor integrador i potenciador de la convivència i la diversitat i no un factor de segregació i fractura social

El desenvolupament demogràfic és un dels factors que incideixen de manera directa en l'evolució de tot col·lectiu social. Això, tant en una dimensió global com local.

En el cas de la ciutat de Tarragona, es manifesta molt clarament en la configuració de la distribució urbanística.

Conscients que el creixement demogràfic racional és un dels elements clau per al desenvolupament de la ciutat de Tarragona des dels ciutadans i ciutadanes i per als ciutadans i ciutadanes des d'una perspectiva inclusiva en la qual totes i tots se sentin participants, creiem fonamental impulsar polítiques i accions orientades a:

- Potenciar la participació activa de totes les ciutadanes i ciutadans en el desenvolupament de la ciutat i, molt especialment, el de la gent gran.
- Realitzar estudis prospectius en relació amb el creixement demogràfic de la ciutat i els efectes que se'n poden derivar per al desenvolupament social sostenible de la ciutat en el marc d'un PEC.
- Potenciar polítiques i accions orientades a garantir el benestar familiar i l'accés a totes les oportunitats educatives, culturals, laborals... que aquesta els ofereix. I això considerant les transformacions que ha sofert la família com a unitat social i la diversitat d'estructures i models familiars presents actualment a la ciutat de Tarragona.

5. PROPOSTA DE MILLORA

L'atenció a la diversitat en els centres educatius des d'una perspectiva sociocomunitària

Necessitat del projecte

La complexitat dels factors que intervenen i es relacionen amb la convivència i la diversitat generen, molt sovint, problemàtiques socials que no poden ni han de ser abordades únicament i exclusivament des de les institucions educatives formals.

En el marc d'un projecte educatiu de ciutat cal desenvolupar aquelles accions que permetin que la tasca educativa desenvolupada per les institucions educatives formals tingui la continuïtat necessària fora d'aquestes i el suport actiu i efectiu de totes les entitats i associacions cíviques de la ciutat.

Finalitat i objectius

- Definir un programa d'atenció a la diversitat que, fonamentat en el desenvolupament social sostenible i en l'acció social comunitària, permeti donar resposta a les necessitats dels ciutadans i ciutadanes de Tarragona en l'àmbit de l'atenció a la diversitat.
- Crear un seminari permanent en què participin totes les entitats i associacions cíviques vinculades a la promoció de la convivència i la diversitat que esdevingui un espai de trobada entre professionals vinculats amb l'atenció a la diversitat de l'alumnat i les famílies dels centres educatius de la nostra ciutat, així com entre totes les entitats i associacions ciutadanes que desenvolupen accions educatives en aquest àmbit des de l'educació no formal.
- Articular grups de reflexió, debat i intercanvi d'idees, experiències, materials i recursos respecte a l'atenció a la diversitat en els centres educatius des d'una perspectiva sociocomunitària.
- Conèixer, analitzar i valorar els programes i activitats relacionades amb la convivència i l'atenció a la diversitat desenvolupats pels centres d'educació infantil, primària i secundària, i definir possibles estratègies d'actuació conjunta entre institucions educatives (formals i no formals) i Administració.
- Potenciar la reflexió i el debat respecte a la convivència i la diversitat que prevegi les seves diverses dimensions propiciant una transferència de coneixements i d'experiències entre totes les entitats, institucions i associacions cíviques que treballen en l'àmbit de la convivència i la diversitat.
- Potenciar la reflexió respecte a què suposa l'atenció a la diversitat en les institucions educatives formals i fora d'aquestes.
- Potenciar la comunicació i el treball conjunt entre les diferents entitats, institucions i associacions cíviques que treballen en l'àmbit de la convivència i la diversitat.
- Elaborar propostes per optimitzar els recursos destinats a la realització de programes i activitats d'atenció a la diversitat.
- Potenciar el desenvolupament d'accions de formació i d'assessorament a les entitats cíviques per a la posada en funcionament de criteris i procediments organitzatius

integradors i comprensius envers la igualtat d'oportunitats per a tots els usuaris dels seus serveis.

- Potenciar el desenvolupament d'accions de formació permanent destinades a tots els ciutadans i ciutadanes interessats en el tema per poder donar resposta a les necessitats i reptes que planteja la convivència en la diversitat des d'una perspectiva sociocomunitària.
- Potenciar el desenvolupament d'accions d'assessorament a l'elaboració de projectes d'atenció a la diversitat susceptibles de ser desenvolupats per qualsevol institució educativa i/o entitat cívica.

Accions

- Seleccionar els centres i entitats que participaran en el projecte i contactar-hi: llars d'infants, CEIP, IES, UEC, centres cívics i altres entitats (com SOS Racisme, Comissió Diocesana d'Immigració, Associació Síndrome de Down, Associació Antibarrereres...).
- Crear un grup de treball sobre l'atenció a la diversitat en els centres educatius des d'una perspectiva sociocomunitària.
- Definir un calendari de reunions de treball del grup (trobades mensuals).
- Recollir experiències (bones pràctiques), que passaran a integrar-se en el CRV de Tarragona.
- Recollir i analitzar documents teòrics i legislatius relacionats amb el tema. Aquests documents passarien a integrar-se en el CRV de Tarragona.
- Analitzar experiències.
- Contactar amb projectes similars desenvolupats en el marc del PEC d'altres ciutats.
- Fer el diagnòstic: anàlisi de necessitats concretes de les institucions educatives formals en relació les accions que aquests desenvolupen per potenciar la convivència i la diversitat i les possibles vies.

Metodologia de treball

La metodologia de treball proposada es basa fonamentalment en la creació de comissions de treball que, a partir de la tècnica dels grups de discussió, analitzin aquelles temàtiques que es considerin prioritàries.

Les temàtiques a analitzar es definirien a partir de la recollida directa de les demandes de les persones interessades a formar part del seminari. Demandes que, al seu temps, serien prioritzades a partir de la votació directa de tots els participants.

Una possible estructuració dels grups de treball seria el treball per zones, segons el mapa escolar actual, de manera que els representants de les institucions educatives i associacions ciutadanes puguin treballar de manera transversal afavorint la permeabilitat i l'intercanvi d'opinions entre els diferents nivells i àmbits educatius (informal, formal i no formal) i l'Administració local.

Una altra possible organització dels grups de treball seria l'agrupament per centres d'interès, en funció de les necessitats, interessos i motivacions de cadascuna de les persones participants en l'experiència.

Quant a les sessions de treball, es podrien estructurar segons l'esquema següent:

- Treball en gran grup
- Treball en petit grup

Aquest fet podria propiciar el treball comunitari.

Alguns dels possibles continguts són:

- Mesures d'atenció a la diversitat.
- Anàlisi dels programes, activitats, recursos i materials de cada centre en relació a l'atenció a la diversitat.
- Anàlisi dels programes, activitats, recursos i materials de l'Administració local en relació a l'atenció a la diversitat.
- Definició d'un programa marc per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat, les famílies i professionals dels centres educatius de Tarragona des d'una perspectiva sociocomunitària.

Planificació de la Setmana de la Diversitat

Resultats

- Seminari sobre "L'atenció a la diversitat en els centres educatius des d'una perspectiva sociocomunitària".
- Recull, anàlisi, valoració i optimització dels programes, activitats, recursos i materials desenvolupats pels centres educatius en relació a l'atenció a la diversitat.
- Document sobre criteris i procediments per al desenvolupament d'un pla local per a l'atenció a la diversitat en els centres educatius des d'una perspectiva sociocomunitària.
- Desenvolupament de la Setmana de la Diversitat.

Accions realitzades fins al moment

Contacte amb diferents institucions i entitats educatives que poden actuar com a vehiculadores de la proposta: IMSST, Centre Cívic de Torreforta...

Recollida d'informació respecte a:

- Programes desenvolupats per diferents centres educatius de Tarragona.
- Programes impulsats per l'IMSS i desenvolupats als centres cívics.
- Experiències de referència d'altres ciutats.

Jordi Morron Estradé

Pedagog-terapeuta de l'Escola Solc i
Coordinador del Grup 5 del Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona

MÓN LABORAL, OCUPACIONAL I FORMACIÓ PERMANENT

MÓN LABORAL, OCUPACIONAL I FORMACIÓ PERMANENT

1. INTRODUCCIÓ

Les reunions s'han fet al Centre Municipal de Formació d'Adults Pere Martell i, algunes vegades, a la Facultat de Ciències Jurídiques de la Universitat Rovira i Virgili.

El ponent del grup ha estat el professor Joaquín Gairin, que va fer-nos una sessió formativa i concretització de la ponència que fa referència al nostre grup.

El grup de treball s'ha organitzat amb reunions periòdiques, tot seguint un ordre del dia establert i sempre aprovant les actes de les reunions anteriors. Tota aquella informació i documentació necessària es lliurava als membres del grup, perquè poguessin treballar conjuntament qualsevol tema. La recerca del consens era la prioritat.

Des de la primera reunió, el 21/03/2002, fins a l'última que hem fet per tancar aquest primer període d'anàlisi i reflexió del Projecte Educatiu de Ciutat (PEC), a l'abril de 2003, s'han extret una sèrie de conclusions que volem exposar en aquest document.

Els objectius que han guiat la nostra tasca com a grup de treball han estat:

- a) Estudiar la situació del món laboral i ocupacional i de la formació permanent.
- b) Fer un primer diagnòstic de l'estat de la qüestió en l'àmbit objecte d'estudi del grup de treball, identificant necessitats prioritàries a la nostra ciutat.
- c) Establir línies estratègiques prioritàries per tal de donar resposta a les necessitats detectades a mitjà i llarg termini.
- d) Estudiar i proposar actuacions concretes en aquest àmbit que siguin possible desenvolupar a curt termini i fer-ne el seguiment corresponent.
- e) Establir conclusions i línies de futur, perquè el PEC continuï endavant.

2. PUNT DE PARTIDA

El primer punt, doncs, va ser estudiar la situació del món laboral i ocupacional i de la formació permanent a la ciutat de Tarragona partint d'una reflexió inicial al voltant de la Carta de Ciutats Educadores ja que calia emmarcar la nostra tasca en un entorn internacional.

La Carta de ciutats educadores va ser aprovada al I Congrés Internacional celebrat a Barcelona l'any 1990 i revisat el 1994. Ha estat un document de referència en les reflexions i treball del grup. En concret, té força relació amb el tema del nostre grup el Principi 9:

“La ciudad deberá ofrecer a sus habitantes la perspectiva de ocupar un puesto en la

sociedad; les facilitará el asesoramiento necesario para su orientación personal y vocacional y posibilitará su participación en una amplia. [...] La relación educación-trabajo es importante señalar la estrecha relación que deberá existir entre la planificación educativa y las necesidades del mercado de trabajo. Las ciudades definirán estrategias de formación que tengan en cuenta la demanda social y cooperarán con las organizaciones de trabajadores y empresarios en la creación de puestos de trabajo.”

Quan es parla de món laboral i ocupacional i formació permanent apareix la necessitat de superar els mecanismes d'exclusió i de marginació. En això serveix com a referència el principi 10, que proposa el desplegament d'intervencions compensatòries adequades.

El Principi 3 s'adreça als objectius del grup quan afirma que:

“La ciudad enfocará las oportunidades de formación con visión global. El ejercicio de las competencias en materia educativa se llevará a cabo dentro del contexto más amplio de la calidad de vida, de la justicia social y de la promoción de sus habitantes.”

Paral·lelament s'analitzaren diversos documents estratègics en l'àmbit del món laboral i ocupacional i formació permanent, tant de l'àmbit autonòmic (Departament de Treball de la Generalitat, Departament d'Ensenyament) com estatal (programes estatals de Garantia Social) o europeu (estructures pròpies del Fons Social Europeu).

Aquesta anàlisi va estar recolzada per l'experiència dels membres del grup en aquest àmbit, però fonamentalment buscant contactes amb institucions com els col·legis professionals, la CEPTA, la Cambra de Comerç, les pimes, els gremis, l'associació de centres privats de formació, els sindicats, instituts de formació professional, etc.

Tot i que la col·laboració no ha estat la desitjada, des del grup de treball pensem que s'haurien d'esbrinar les causes d'aquesta resposta limitada per tal d'incentivar la participació del grup, ja que considerem importantíssima la continuació en l'anàlisi de la temàtica que treballa el grup.

No s'ha d'oblidar el paper remarcable de la ponència, on el Dr. Joaquín Gairín ens va aportar reflexions, dades i suggeriments i les va compartir en el marc d'una reunió monogràfica de treball amb el grup que es va valorar molt positivament per catalitzar el grup i les interpretacions que aquest estava extraient.

La ponència de Joaquín Gairín se centra en les relacions i repercussions que existeixen entre el món laboral i la formació reglada, la formació permanent i, dintre d'aquesta, la formació ocupacional, destinada, com bé esmenta el terme, a l'empleabilitat de les persones que busquen un lloc de treball.

L'aportació del nostre ponent, citant-lo, “no es normativa, sinó més aviat descriptiva i reflexiva”, i ens ajuda a posar fil a l'agulla del nostre projecte com a grup.

Primer de tot, hi ha una introducció on passa de tractar l'educació des de la seva perspectiva més social, parlant de la seva funció democratitzadora com un dret per a tothom, fins a concretar que els aprenents són agents actius de transformació d'aquesta mateixa societat que els educa. Lliga aquest argument amb el fet que la societat, a voltes, està delimitada per un món laboral exigent que reclama a l'educació que col·labori en el seu pla estratègic de desenvolupament de ciutadans treballadors. És a partir d'aquest punt on s'entraria a parlar de l'aspecte de la formació adaptada a les necessitats del mercat, la formació professional i la seva revaloració. La formació permanent com a base de la formació d'adults i, dintre d'aquesta, la formació ocupacional.

Emmarcar tota aquesta descripció reflexiva en una ciutat com Tarragona ens ho deixa a les mans del grup, no sense abans donar alguns objectius de bescanvi entre agents socials, ciutadania, món educatiu i laboral que ens esperonen a manifestar (citant novament Gairín): “La relació d'interès mutu entre els centres educatius i les empreses o d'altres instàncies de treball pot ajudar a un creixement mutu”; i nosaltres afegiríem, també, a una millor estructuració de Tarragona com a ciutat del coneixement i motor econòmic del Camp de Tarragona.

Després d'analitzar amb detall la ponència el grup de treball vam continuar aprofundint en les institucions de Tarragona a través del mapa de recursos educatius de la ciutat de Tarragona, treball que ens va ocupar molt de temps, perquè es va analitzar i prioritzar per tal de consensuar l'alt impacte educatiu que tenen i poden tenir diversos organismes, entre els quals destaquem els col·legis professionals, la CEPTA, la Cambra de Comerç, les pimes, els gremis, l'associació de centres privats de formació, els sindicats, instituts de formació professional, etc.

Finalment caldria anomenar el treball de camp que s'ha fet al llarg d'aquest últim any, d'on hem extret l'opinió de les institucions. Les enquestes van aportar les següents reflexions de les entitats tarragonines:

1. Accions del govern: coordinació de les accions, evitar duplicació d'esforços, crear acadèmies de formació i d'ensenyament idiomes gairebé gratuïtes, centralitzar i difondre la informació, facilitar informació i formació als ciutadans...
2. Accions dels ciutadans: informació, assessorament en i la inserció i per a la inserció; hi ha poques associacions que es puguin dedicar a aquest àmbit, però les que ho puguin fer haurien de saber on trobar informació...
3. Relació oferta/demanda: no hi ha adequació.
4. Dificultat d'accés al món laboral
5. Activitats de formació que cal desenvolupar
6. Mancances en formació permanent
7. Activitats realitzades des de l'entitat

8. Altres: aquest és l'àmbit que ha tingut menys resposta.

Una proposta de millora és fer un institut municipal que relacioni directament entitats, empreses i el món ocupacional. Podria estar integrat en l'Institut Municipal d'Educació.

Aquest compendi d'informació i d'experiència previ al diagnòstic ens ha permès fer un primer pas cap a la concreció de les necessitats de la nostra ciutat sobre aquest tema.

3. ANÀLISI DE NECESSITATS

A partir de les informacions comentades anteriorment el grup va elaborar una anàlisi DAFO (debilitats, amenaces, fortaleeses, oportunitats). Es tracta, òbviament, d'una primera aproximació, ja que seria necessari complementar el treball de camp realitzat amb enquestes de tipus general, amb un altre treball de camp més específic, on es passessin enquestes més focalitzades sobre el tema de la formació ocupacional.

Amenaces i oportunitats

Com a factors externs i en l'àmbit de les amenaces cal destacar:

- La caducitat del coneixement.
- La inestabilitat del mercat laboral.
- La deshumanització del món laboral.

Les oportunitats identificades que ens ofereix l'entorn i que cal saber potenciar per millorar l'aprofitament educatiu en l'àmbit del món laboral i ocupacional són:

- Auge de la formació permanent a nivell laboral i ocupacional.
- Societat del coneixement en reciclatge continu.

Debilitats i fortaleeses

Com a factors interns que poden afectar el PEC hem identificat tant debilitats com fortaleeses. Les debilitats identificades són:

- Manca d'estructures aglutinadores
- Manca d'espais orientadors.

Les fortaleeses identificades són:

- Organismes existents que fan una tasca de formació continuada molt important.
- La indústria com a base de treball i formació contínua.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES

1. Potenciar l'accés ciutadà a la formació permanent i professionalitzadora mitjançant un ús adequat dels canals existents.
2. Crear nous canals de relació entre els ciutadans, formació i món laboral.
3. Donar resposta formativa adequada a les necessitats formatives de nous col·lectius, per facilitar l'accés al món laboral.
4. Crear mecanismes de retroalimentació per veure si l'oferta formativa ocupacional i de reciclatge dóna una resposta correcta a les necessitats del món laboral.

Una vegada realitzada la primera aproximació a l'anàlisi sobre la vessant educativa del món laboral i la formació ocupacional a la ciutat de Tarragona, el grup de treball va acordar proposar als òrgans de coordinació i de decisió del PEC establir les línies estratègiques esmentades com a marc fonamental a treballar a Tarragona sobre el tema que ens ocupa. Són fórmules prou genèriques com per establir diverses actuacions associades i prou concretes com per especificar-ne actuacions a la vegada. Per tant, el grup va fer una acció de concreció de la segona línia estratègica que hem anomenat Consell Municipal per a la Formació i l'Empresa, que descrivim tot seguit.

5. PROPOSTA DE MILLORA

Objectius

El Consell Municipal donaria la possibilitat de rebre formació bàsica i ocupacional, mitjançant programes de transició al treball, escoles taller i tallers d'ocupació, que són programes subvencionats adreçats a persones que tenen, per diverses raons, més dificultats per accedir al món laboral.

Serveis

Es considerarien els serveis següents:

Formació

- Dissenyar i implantar centres especialitzats en formació, on es doni cobertura a les necessitats de la població dels diferents districtes de la ciutat.
- Ajustar l'oferta formativa a la demanda del mercat de treball, a través de programes que impliquin el sector empresarial en les diferents fases de la formació, des de l'estudi de necessitats, passant pel desenvolupament i les pràctiques a l'empresa.

-
- Dissenyar programes de formació-treball, formació ocupacional i reciclatge per als col·lectius ocupats i aturats amb més dificultat d'accés a la formació de qualitat i treball.
 - Investigar i desenvolupar programes d'innovació de la formació, adreçats principalment a aquells sector de la població tradicionalment amb dificultats per accedir a la formació i el treball.

El plantejament d'aquests objectius ens porta a proposar diferents serveis:

- Formació professional.
- Formació professionalitzadora.
- Formació permanent.
- Formació ocupacional.

Treball

- Crear l'Observatori territorial de treball de camp del Tarragonès.
- Crear l'Agència de col·locació, que faci possible la mediació entre l'oferta i la demanda, ajudant els treballadors a trobar feina i les empreses, a contractar treballadors apropiats per satisfer les seves necessitats des de l'objectiu d'optimitzar la possibilitat de col·locació i garantir la igualtat d'oportunitats en el dret a accedir al treball.

Recursos comunitaris

Aprofitar i rendibilitzar les línies de finançament de la UE per posar-les a disposició de les institucions públiques i privades i a la ciutadania en general.

Empreses

- Fer prospecció de recursos infrautilitzats, de projectes o de promoció econòmica local i iniciatives innovadores per generar treball, identificant noves activitats econòmiques i possibles emprenedors.
- Implantar polítiques actives de treball.
- Ajudar amb tècnica la iniciació de projectes empresarials, que ofereixi assessorament i informació a les empreses generadores de nou treball.
- Establir un mapa de recursos econòmics sectorial per valorar potencialitats de col·laboració amb la formació-empresa.

Inserció de col·lectius amb dificultat per accedir al món del treball

- Donar suport a processos d'inserció sociolaboral de les persones amb situació especial de problemàtica social en els recursos normalitzats de la formació i el treball.
- Realitzar intervencions específiques adaptades a les necessitats i condicions de determinats grups de població que podríem dividir en:
 - Atenció a persones discapacitades
 - Atenció a població immigrant

-
- Atenció a rodamons
 - Atenció a la població reclosa
 - Atenció a col·lectius amb risc d'exclusió social
 - Dones

En definitiva, i com a conclusió, volem una Tarragona activa, que promogui les iniciatives de formació contínua des de l'àmbit local com a estratègia municipal. Aquest és el leit motive del nostre grup.

Per estar al dia, adaptar-se als canvis continus dels mercats, de les empreses, els nous sistemes de gestió i les necessitats dels clients cal formar-se contínuament. La competitivitat dels treballadors i treballadores i de les empreses passa per acompanyar l'evolució professional amb l'adquisició de nous coneixements, noves destreses i perfeccionar les habilitats.

L'oferta de formació contínua de Tarragona està descontextualitzada i descentralitzada, i hauria de promoure una formació a mesura de les necessitats de les empreses i dels seus professionals. Però no només la formació d'adults, sinó que la proposta rau des de l'estructura de la formació reglada, on els instituts de formació professional estiguessin íntimament vinculats amb les empreses.

A banda, no s'hauria d'oblidar l'acompanyament i l'assessorament laboral i formatiu a persones en actiu que volen muntar una empresa i a dones emprenedores.

A Catalunya hi ha ajuntaments que ja disposen d'un recurs com el que nosaltres proposem. Caldria, doncs, prendre nota de la seva ordenació, de les seves bones pràctiques i dels seus fracassos per començar a caminar en aquest projecte del Consell Assessor Municipal de la Ciutat de Tarragona.

Tomàs Sentís

Director del Centre Municipal de Formació d'Adults Pere Martell i
Coordinador del Grup 6 del Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona

Àngels Esquirol i Tàrek Lufti

Membres de l'equip tècnic del Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona

COMUNICACIÓ, INFORMACIÓ I NOVES TECNOLOGIES

COMUNICACIÓ, INFORMACIÓ I NOVES TECNOLOGIES

1. INTRODUCCIÓ

El grup de treball s'ha organitzat i ha funcionat en base a reunions plenàries. En aquestes reunions hi havia un ordre del dia establert i abans de la reunió cada membre del grup disposava de la documentació necessària. Les reunions s'han fet a l'IES F. Vidal i Barraquer de Tarragona i el ponent del grup ha estat el professor Manuel Sanromà.

La participació en el treball ha estat molt elevada i s'ha procurat que les decisions adoptades recullin el més ampli consens possible. A més, s'han recollit les aportacions expressades per la ciutadania en els diversos fòrums de debat (tant presencials com virtuals —a partir de les aportacions mitjançant el correu electrònic o l'espai de participació del web del Projecte Educatiu de Ciutat (PEC)).

Des de la primera reunió, el 21/03/2002, fins a l'última que hem fet per tancar aquest primer període d'anàlisi i reflexió del PEC, a l'abril de 2003, s'han extret una sèrie de conclusions que volem manifestar en aquest informe.

Exposem primer els objectius que han guiat la nostra tasca com a grup de treball:

- a) Iniciar l'estudi de la situació de la comunicació, informació i noves tecnologies a la ciutat de Tarragona, amb relació a l'àmbit educatiu.
- b) Fer un primer diagnòstic de l'estat de la qüestió en l'àmbit objecte d'estudi del grup de treball, identificant necessitats prioritàries a la nostra ciutat.
- c) Establir línies estratègiques prioritàries per poder donar resposta a les necessitats detectades a mitjà i llarg termini.
- d) Estudiar i proposar actuacions concretes en aquest àmbit que siguin possible de desenvolupar a curt termini i fer-ne el seguiment corresponent.
- e) Establir conclusions i línies de futur, perquè el PEC continuï endavant.

2. PUNT DE PARTIDA

El primer punt, doncs, va ser estudiar la situació de la comunicació, informació i noves tecnologies a la ciutat de Tarragona partint d'una reflexió inicial al voltant de la Carta de ciutats educadores, ja que calia emmarcar la nostra tasca en un entorn internacional.

La Carta de ciutats educadores va ser aprovada durant el I Congrés Internacional celebrat a Barcelona l'any 1990 i revisada l'any 1994. Ha estat un document de referència en les

reflexions i treball del grup. En concret, té força relació amb el tema del nostre grup el principi 6 (“La municipalitat apreciarà l’impacte d’aquelles propostes culturals, recreatives, informatives, publicitàries o d’altra mena i d’aquelles realitats que, essent fora de l’abast dels nens i joves, els arribin sense cap mediació...”). Quan es parla de noves tecnologies apareix la necessitat de superar els mecanismes d’exclusió i de marginació. En això ens és una referència el principi 10, que proposa el desplegament d’intervencions compensatòries adequades.

El principi 13 afecta els objectius del grup quan afirma: “Cal una ciutat educadora que formi en la informació. S’haurà d’establir instruments útils i llenguatges adequats a fi que els seus recursos es trobin a l’abast de tothom en pla d’igualtat.”

Paral·lelament s’analitzaren diversos documents estratègics en l’àmbit de les noves tecnologies, tant catalans (DURSI, Catalunya en xarxa) com europeus (eEurope). Alguns dels textos consultats van ser els que apareixen en el quadre:

Pla Estratègic “Catalunya en xarxa” Departament d’Universitats, Recerca i Societat de la Informació
Enquesta sobre la penetració de les TIC a la societat catalana - maig 2002 Estadístiques de la Societat de la Informació Catalunya 2001 Departament d’Universitats, Recerca i Societat de la Informació
Plan de Acción InfoXXI Estat espanyol
Iniciativa eLearning-eEurope Comissió Europea

Aquesta anàlisi va estar recolzada per l’experiència dels membres del grup de treball en aquest àmbit i per documentació diversa aportada per la Biblioteca Pública de Tarragona.

No s’ha d’oblidar el paper remarcable de la ponència, en què el Dr. Manuel Sanromà, director de PUNTCAT-Administració Oberta de Catalunya, ens va aportar reflexions, dades i suggeriments i les va compartir en el marc d’una reunió monogràfica del grup.

L'informe se centra en l'àmbit de les noves tecnologies i presenta, en primer lloc, una extensa introducció sobre les tecnologies més actuals i més emprades entre la població. Tot seguit fa una anàlisi del present i futur de les noves tecnologies de la informació i comunicació (NTIC), tot aportant elements d'inversió pública atenent les característiques socials, culturals i econòmiques de les diferents zones i regions d'un país. En el tercer apartat de la ponència presenta les infraestructures relacionades amb les noves tecnologies (protocol IP, el cable/DSI i la tecnologia sense cablejat). En el quart apartat analitza les xarxes ciutadanes com a via de socialització de les NTIC. En concret, analitza el paper de la xarxa TINET a la ciutat de Tarragona i la posterior creació de l'organisme OASI, dependent de la Diputació de Tarragona. També fa esment del Pla Estratègic "Catalunya en xarxa," de la Generalitat de Catalunya. El ponent suggereix la possibilitat d'emprar les iniciatives d'aquest pla com a element d'anàlisi del grup de treball.

En els darrers apartats, el ponent (gran coneixedor de la realitat de Tarragona) aporta nous punts de vista i noves perspectives de treball. Explicita el paper que han de jugar en el Projecte Educatiu de Ciutat (PEC), l'Ajuntament, la Universitat i OASI. Proposa com a accions a dur a terme a la nostra ciutat, entre d'altres: integrar l'ordinador en tota l'activitat de l'escola, assegurar una connectivitat suficient a tots els centres docents, experimentar amb aparells portàtils, promocionar la creació de mitjans de comunicació propis en els centres a través de les NTIC i crear un centre municipal de recursos tècnics.

Després d'analitzar amb detall la ponència, el grup de treball vam continuar aprofundint en el coneixement de les institucions de Tarragona a través del mapa de recursos educatius de la ciutat de Tarragona, treball que ens va ocupar molt de temps perquè es va analitzar i prioritzar per tal de consensuar l'alt impacte educatiu que tenen i poden tenir diversos organismes, entre els quals destaquem TINET, OASI, la Universitat i l'Empresa Municipal de Mitjans de Comunicació.

També han estat de gran ajut els resultats de les enquestes que s'han recollit després de diverses reunions amb entitats de la ciutat de Tarragona.

Finalment, caldria esmentar el treball de camp que s'ha fet al llarg d'aquest últim any, d'on hem extret l'opinió de les institucions. Les enquestes van aportar les següents reflexions de les entitats tarragonines:

1. Aportacions de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): cal potenciar la difusió i el coneixement del PEC i la participació ciutadana.
2. Accions per potenciar l'accés dels ciutadans a les TIC: cal crear més punts de connexió públics i potenciar els existents...
3. Paper mitjans comunicació: més informació i publicitat mitjançant TV, ràdio, premsa, articles de difusió...
4. Necessitats de formació: utilització de les TIC en general i també formació bàsica.

-
5. Necessitats d'equipament: connectivitat, correu electrònic, fax..
 6. Ús TIC entitat: per a l'administració i gestió.
 7. Altres: les entitats aporten la idea de crear punts públics amb connexió a la xarxa.

Aquest compendi d'informació i experiència previ al diagnòstic ens ha permès fer un primer pas cap a la concreció de les necessitats de la nostra ciutat sobre aquest tema.

3. ANÀLISI DE NECESSITATS

A partir de les informacions comentades anteriorment, el grup va elaborar una anàlisi DAFO (debilitats, amenaces, fortaleses, oportunitats). Es tracta, òbviament, d'una primera aproximació, ja que seria necessari complementar el treball de camp realitzat amb enquestes de tipus general, amb un altre treball de camp més específic on es passessin enquestes més focalitzades en el tema de les noves tecnologies.

3.1 Amenaces i oportunitats

Com a factors externs i en l'àmbit de les amenaces, cal destacar el cost econòmic de l'ús d'Internet, la qual cosa pot endarrerir la incorporació de diversos sectors socials a les noves tecnologies.

Jeremi Rifkin (2000) indica al seu llibre *La era del acceso* que qui no poseeixi aquestes tecnologies no accedirà a la societat i en quedarà exclòs. Per tant, no només estem parlant de sectors socials econòmicament desfavorits, sinó de persones que no es veuen prou formades i/o preparades per accedir a les TIC.

D'altra banda, cal esmentar la necessitat de millorar la seguretat informàtica així com la rapidesa d'accés, ja que una possible clau és permetre que la xarxa per cable arribi a tot Tarragona per facilitar accessos ràpids i barats.

Finalment, cal considerar que amb el vertigen a què es mouen les noves tecnologies i el volum d'informació que hi circula, podem estar en perill de perdre la "memòria personal"; tanmateix no hem de perdre de vista que "un sistema informàtic vale lo que vale la persona sentada ante la pantalla" (Marina, J.A. (2001): *Oportunidades y riesgos de Internet en España*, p.102).

Les oportunitats identificades que ens ofereix l'entorn i que cal saber potencialitzar per millorar l'aprofitament educatiu en l'àmbit de les noves tecnologies són: l'existència de plans estratègics en l'àmbit europeu, estatal i català en el ram de les noves tecnologies i l'educació (Plan de Acción Siglo XXI, Catalunya en Xarxa, eEurope).

Una oportunitat que com hem comentat pot ser una amenaça és la informació que es mou per la llibertat d'elecció que això suposa; en paraules de J. Soto (2001): "La red ayuda a liberar al ser humano de su circunstancia geográfica, el condicionante que más limita nuestra libertad sobre la tierra [...] tener acceso a la información y a multitud de ofertas entre las que puede ejercer su libertad de opción" (Oportunidades y riesgos de Internet en España, p. 95).

3.2 Fortaleses i debilitats

Com a factors interns que poden afectar el PEC, hem identificat tant debilitats com fortaleses. Les debilitats identificades són:

- La ciutat de Tarragona té pocs punts d'accés lliure a Internet, en particular, i a les noves tecnologies en general.
- Inexistència d'un web amb recursos educatius específics relacionats amb la ciutat de Tarragona, recursos didàctics vinculats al teixit social i associatiu de la ciutat.

Les fortaleses identificades són:

- Força nombre de llars amb ordinador, moltes de les quals connectades a Internet (sobretot, com a conseqüència de l'existència de la xarxa ciutadana TINET), fet que suposa un creixent interès entre la població pel que fa a les noves tecnologies
- Població acostumada a la utilització d'Internet d'una manera regular, sobretot el jovent.
- Existència de mitjans de comunicació locals ciutadans amb tradició (premsa, ràdio i televisió, també en format digital).
- Existència de la Biblioteca Pública com a organisme dinamitzador en l'ús de les noves tecnologies.
- Existència d'organismes com la Universitat o OASI, amb àmplia experiència i consolidació en el món de les TIC a Tarragona.
- Cursos organitzats per diverses institucions i adreçats a diferents franges de la població sobre la temàtica.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES

1. Potenciar les línies de comunicació i informació ciutadana en general i sobre el PEC en particular per fomentar la participació ciutadana en l'àmbit educatiu.
2. Potenciar l'accès dels ciutadans a les tecnologies de la informació i comunicació en la seva vessant educativa.
3. Fomentar un ús racional de la informació en l'era de la comunicació per consolidar una societat del coneixement en l'àmbit educatiu.
4. Generar recursos educatius aglutinadors i facilitadors de la informació.

Una vegada realitzada la primera aproximació a l'anàlisi sobre la vessant educativa de les NTIC a la ciutat de Tarragona, el grup de treball va acordar proposar als òrgans de coordinació i de decisió del PEC establir les línies estratègiques esmentades com a marc fonamental per treballar sobre el tema.

Són fórmules prou genèriques com per establir diverses actuacions associades i prou concretes com per especificar actuacions a la vegada. Per tant, el grup va concretar la quarta línia estratègica, que hem anomenat Centre Virtual de Recursos Educatius de Tarragona i descrivim tot seguit.

5. PROPOSTA DE MILLORA

El Centre Virtual de Recursos Educatius de Tarragona seria un lloc de trobada (i, per tant, de creació de comunitats d'aprenentatge) per a l'ús dels ciutadans. S'hauria d'afavorir l'existència de recursos educatius (en tots els àmbits i adreçats a tota la població) amb un alt valor afegit tarragoní. El centre recolliria i difondria "bones pràctiques" en l'àmbit de les noves tecnologies a Tarragona i disposaria d'un consell editorial que dinamitzaria el projecte. Molts dels recursos es divulgarien a través d'un projecte complementari de difusió per ràdio-Internet. Concretem la proposta del disseny i desenvolupament del projecte tot seguit.

Centre de Recursos Virtuals de Tarragona

1. Fitxa tècnica

- Títol del projecte: Centre de Recursos Virtuals de Tarragona

2. Finalitats

La principal finalitat d'aquest projecte sorgeix de la necessitat de crear un centre de recursos en què participin totes les institucions i persones vinculades al món educatiu i que esdevingui un espai de centralització i difusió de tota aquella informació relacionada amb les activitats i institucions educatives de la ciutat de Tarragona i, al seu temps, un espai de comunicació bidireccional i interactiu entre institucions educatives i ciutadania.

3. Objectius

- Posar a disposició dels professionals de l'educació de la ciutat de Tarragona materials de consulta i suport a la seva activitat professional així com aquelles eines telemàtiques i accions que els puguin ser d'utilitat per potenciar, promoure i motivar l'intercanvi d'experiències.

-
- Facilitar als professionals de l'educació i a la ciutadania en general l'accés a tota aquella informació, materials, recursos... que els puguin ser d'utilitat en i per optimitzar les potencialitats presents i futures de la ciutat de Tarragona en relació amb l'educació dels seus ciutadans.
 - Donar una resposta adient a les necessitats dels professionals de l'educació i al conjunt de la ciutadania de Tarragona relacionades amb la informació i formació en l'àmbit educatiu.
 - Formar un equip de treball intergrupal que, en el marc del PEC de Tarragona, promogui el disseny i desenvolupament del Centre Virtual de Recursos Educatius de Tarragona com a element que contribueixi a assolir els objectius del PEC de Tarragona.

4. Continguts

Característica principal

- de Tarragona
- de l'àmbit educatiu: formal, no formal, informal

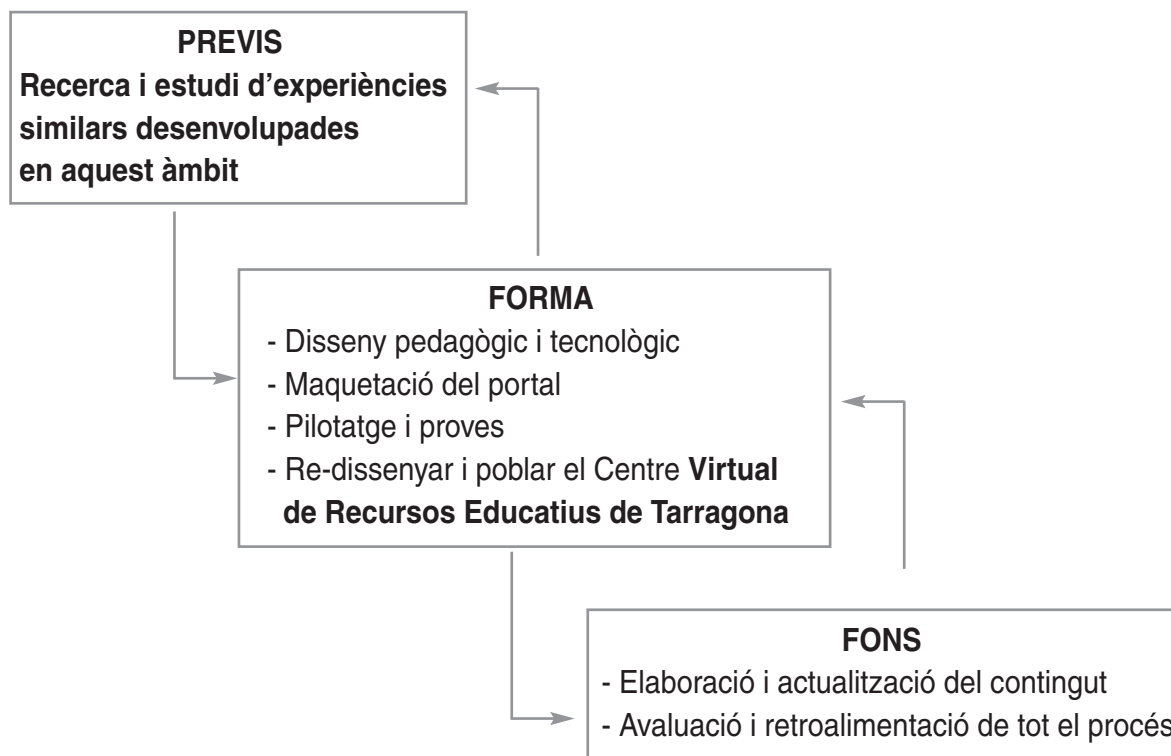
5. Metodologia

- Generador de comunitats. Les comunitats virtuals a la xarxa permeten la comunicació, l'intercanvi i el desenvolupament d'activitats conjuntes a professionals que tenen unes necessitats i preferències similars. Trobem alguns exemples relacionats amb àrees concretes del saber. Un exemple d'això és la comunitat d'EE, formada pels professors d'EE de les universitats espanyoles.
- Assessorament pedagògic al voltant dels recursos, fet que suposaria un equip que gestionés els continguts.
- Col·leccions de recursos. Una altra possibilitat que ens ofereix la xarxa són col·leccions de recursos que ens poden ajudar a millorar el procés educatiu.

6. Procediment de treball

- Disseny i desenvolupament d'un Centre Virtual de Recursos de Tarragona.
- Disseny i desenvolupament d'un procés de producció i optimització dels continguts i serveis oferts pel Centre Virtual de Recursos de Tarragona.
- Sessions conjuntes de treball de tot l'equip, amb l'objectiu de planificar les actuacions més immediates, amb una periodicitat mensual:
Definir els continguts, arquitectura i estructura de la informació, disseny gràfic i els serveis oferts
- Treball personal per dur a terme accions puntuals, a les quals cada membre del grup de treball, en funció dels seus interessos i coneixements específics, es compromet.

Podríem esquematitzar el procés de treball amb la figura següent:

Josep Camps

Professor de l'IES-SEP Vidal i Barraquer i
Coordinador del Grup 7 del Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona

PARTICIPANTS

PARTICIPANTS

Aprofitant l'avinentsa, volem agrair a les institucions, les entitats, l'Administració, i a tots els professionals dels diferents àmbits, la seva participació en el Projecte Educatiu de la Ciutat de Tarragona, un projecte aglutinador i engrescador que evidencia el principi que el tot és més que la suma de les parts.

Especialment, volem agrair l'esforç desinteressat i responsable dels membres dels grups de treball, que han invertit bona part del seu temps a elaborar aquest document i que amb la seva dedicació, entusiasme i coneixements han contribuït a fer possible que avui tinguem una eina que ens ajuda a dibuixar les línies mestres de la ciutat educadora que volem a Tarragona. Moltes gràcies a tots i a totes!

GRUP 1: VALORS, PARTICIPACIÓ I CIVISME

Coordinador:

Joan Andreu Torres Sabaté

Membres del grup:

Josep Cots i Pau
 Mercè Curull Iborra
 M. del Carme Figuerola Bardolet
 Júlia Sánchez Ciudad

GRUP 2: EDUCACIÓ, CULTURA, OCI I ESPORTS

Coordinadors:

Carme Villagrà Rodríguez
 Jordi Solé Blanch

Membres del grup:

Anunciación Aragoncillo Ibañez
 Marta Arroyo Pons
 Cristina Barbé Aragonés
 Roser Barberá Llorca
 Esther Dalmau Granell
 Josep M. Ferran i Torrent
 Núria Martorell
 Albert Morello Baget

GRUP 3: SALUT, MEDI AMBIENT I CONSUM

Coordinadora:

Rosa Queralt Casanova

Membres del grup:

Pere Boluda López
 M. Dolors Esqué Ruiz
 Joan Pascual Farré Villa
 M. Carmen Llop Baquero
 Joan Menchon Bes
 Montserrat Moreno Martínez
 Montserrat Planas Voltas
 Empar Virgili Bertran

GRUP 4: PATRIMONI I URBANISME

Coordinador:

Lluís Pinyol Masgoret

Membres del grup:

M. Rosa Moragues Cornadó
Jordi Piqué Padró
Fina Porqueres
Julieta Romero Eyras
Mercè Toldrà Dalmau
Anna Vendrell Aragoneses
Elena Virgili Bertran

GRUP 5 : CONVIVÈNCIA I DIVERSITAT

Coordinador:

Jordi Morron Estradé

Membres del grup:

Fina Cervera Rosich
Pilar Domènech Gonzàlez
Cèsar Egido Garcia
Carlota Martí López
Joan Josep Pujades Muñoz
Antònia Solé Tetas
Ramona Torrents Bonet
Neus Turu Forès

GRUP 6 : MÓN LABORAL, OCUPACIONAL I FORMACIÓ PERMANENT

Coordinador:

Tomàs Sentís Maté

Membres del grup:

Antoni Barrufet Puig
Joan Boada Grau
Rosa Cases Bofarull
Aurora de la Torre Trilo-Figueroa
Mercè Ferret Vielis
Ingrid Queralt Montserrat
Sònia Torrens Martí

GRUP 7: COMUNICACIÓ, INFORMACIÓ I NOVES TECNOLOGIES

Coordinador:

Josep Camps Ratera

Membres del grup:

Josep M. Ferran i Torrent
Ramon Fraxedas Calduch
Víctor Maria Garcia Tarabilla
Francesc González Forcadell
Xavier Granell Sarda
Josefina Masip Tarragó
Dolors Saumell Calaf

Agraïm també la col·laboració de tots aquells que d'una manera puntual han aportat idees als grups de treball. Si la participació és una de les característiques principals d'aquest treball en equip, el fet de tenir col·laboradors externs ha estat la clau en moltes ocasions per fer noves aportacions i refrescar idees. En definitiva, no podem oblidar-nos d'aquelles persones que han ajudat a enriquir aquest projecte col·lectiu.

Grup 1: Valors, participació i civisme

Àngels Alcoverro Ferràs
Iolanda Cardona
Maria Cerdà Sans
M. Asunción Martínez Vera
Gerardo Meneses Benítez
Enric Sabaté Roig

Grup 2: Educació, cultura, oci i esports

M. Begoña González Montero
Marta Guiamet Cugat
Jaume López León
Rafael Mas Preixens
Anna Francesca Palau Palau
Rosalina Ponce Gironès
M. Mercè Sarda Pons
Vicenç Villena Serrano

Grup 3: Salut, medi ambient i consum

Antoni Oliver Mora
Carme Tomàs Martorell

Grup 4: Patrimoni i urbanisme

Conxita Chavarria Fonollosa
Lluís Espuña Figuerans
M. Josepa Figueras Serrano
Marcel Pallejà Blai
Maria Joana Virgili Gasol

Grup 5: Convivència i diversitat

Arantzazu de la Muela Armentia
Roger Gisbert Pascual
Josepa Vacas González

Grup 6: Món laboral, ocupacional i formació permanent

Joan Josep Bassa Fàbregas
Rosa Nevado Silva
Josep Maria Yago Suau

Grup 7: Comunicació, informació i noves tecnologies

Joan Baptista López Ferreres
Jaume Musté Pérez
Amadeu Roig Subirats

EQUIP TÈCNIC

Directors

Mercè Gisbert Cervera, per la URVT
Jacint Andreu Marquès, per l'Ajuntament

Membres

Noemí Cervera Bel
Àngels Esquirol Solé
Joaquín Galea Castaño
Vicky Garcín Itarte
Josep Holgado Garcia
Tarek Lutfi Gilabert
Marc Romero
Jordi Solé Blanch
Joana Tierno

